॥ ❋ अथ ❋ ॥

॥ वासीष्ठी हवन पद्धति ॥

॥ प्रारम्भः ॥

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अथ वासिष्ठीहवनपद्धतिः ॥ ॥ तत्रादौ प्रतिज्ञा विष्णुर्विष्णुर्विष्णुरद्य ॐनमः परमात्मने श्रीपुराणपुरुषोत्तमायाद्य श्रीब्रह्मणो द्वितीयपरार्द्धे श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरेऽष्टाविंशतितमे कलियुगे प्रथमचरणे जम्बूद्वीपे भरतखण्डे आर्यावर्तान्तर्गतब्रह्मावर्तैकदेश महाश्मशाने आनन्दवने विमुक्तवाराणसीक्षेत्रे गौरीमुखे त्रिकंटकविराजिते बौद्धावतारे वर्तमाने यथानामसंवत्सरे अमुकायने महामांगल्यप्रदे मासानां मासोत्तमे अमुकमासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुकवासरान्वितायां अमुकदिनर्क्षे अमुकराशिस्थिते सूर्ये अमुकराशिस्थितेषु चंद्रभौमबुधगुरुशुक्रशनिषु सत्सु शुभनामयोगे शुभकरणे एवंगुणविशेषणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ परमेश्वराज्ञयासकलशास्त्रश्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्तिकामः अमुकगोत्रोत्पन्नः अमुकशर्माऽहं आत्मनः सपुत्रबान्धवस्य ग्रहकृतराजकृतसर्वविधपीडानिवृत्तिपूर्वकनैरुज्यदीर्घायुः पुष्टिधन

धान्यसमृद्ध्यर्थं नवग्रहमखेन यक्ष्ये इति संकल्पः ॥ अथ वरणं पटमंडपादिकरणं तदभावेऽन्ये नाच्छादनम् । ततः स्वस्तिवाचनम् । ओंस्वस्तिन इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः॥ स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्तिनो बृहस्पतिर्दधातु ॥ १ ॥ पृषदश्वा मरुतः पृश्निमातरः शुभं यावानो विदथेषु जग्मयः॥अग्निजिह्वा मनवः सूरचक्षसो विश्वेनो देवा अवसागमन्निह॥२॥ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवा भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ॥ स्थिरैरंगैस्तुष्टुवा ँ सस्तनूभिर्व्यशेम देवहितं यदायुः ॥३॥ शतमिन्नु शरदो अन्ति देवा यत्रानश्चक्रा जरसं तनूनां ॥पुत्रासो यत्रपितरो भवन्ति मानो मध्यारीरिषतायुर्गन्तोः ॥ ४ ॥ अदितिर्द्यौरदितिरंतरिक्षमदितिर्माता स पिता स पुत्रः ॥ विश्वेदेवा अदितिः पंचजना अदितिर्जातमदितिर्जनित्वम् ५॥दीर्घायुत्त्वायबलायवर्चसे सुभजायत्वा सहसा अथा जीव शरदः शतम् ॥६॥ ॐद्यौः शांतिरंतरिक्ष ॐ शांतिःपृथिवीशांति

रापः शान्तिः ओषधयः शांतिर्वनस्पतयःशांतिर्विश्वेदेवाःशांतिर्ब्रह्मशांतिःसर्व ७ शांतिः शांतिरेव शांतिःसामा शांतिरेधि सुशांतिर्भवतु ॥७॥ इति स्वस्तिवाचनम् ॥॥ श्रीगणेशायनमः॥ अथ पुण्याहवाचनम् ॥ ॥ तत्रादौ ब्राह्मणकरे शिवा आपः सन्तु ब्राह्मणवचनं सौमनस्यमस्तु एवं अक्षताःपांतु मांगल्यमस्तु पुष्पाणि पांतु श्रीरस्तु तांबूलानि पांतु ऐश्वर्यमस्तु दक्षिणाःपांतु आरोग्यमस्तु दीर्घायुः शांतिःपुष्टिस्तुष्टिः श्रीर्यशो विद्या विनयो वित्तं बहुपुत्रं बहुधनं चायुष्यं चास्तु यं कृत्वा सर्ववेदयज्ञक्रियाकरणारंभाः शोभनाः प्रवर्तन्ते तमहमोंकारमादिं कृत्वा ऋग्यजुःसामाथर्वणाशीर्वचनं बहुऋषिमतं समनुज्ञातं भवद्भिरनुज्ञातं पुण्यं पुण्याहं वाचयिष्ये वाच्यतामिति ब्राह्मणवचनम् पुनः यजमानो ब्रूयात्व्रतानियमतपः स्वाध्यायक्रतुदमदानविशिष्टानां सर्वेषां ब्राह्मणानां मनः समाधीयताम् ब्राह्मणाः समाहितमनसःस्मः यजमानोब्रूयात् प्रसीदंतु भवंतःब्राह्मणाः प्रसन्नाः

स्म: ततो यजमान: अवनिकृतजानुमण्डलः कमलमुकुलसदृशमंजालिं शिरस्याधाय दक्षिणेन पाणिना जलपूर्णसुवर्णकलशं धारयित्वा भूमौ पात्रद्वये स्थापिते प्रथमपात्रे किंचिदुदकं पातयेत् तत्र ब्राह्मणा वदेयुः ॐ शांतिरस्तु पुष्टिरस्तु वृद्धिरस्तु ऋद्धिरस्तु अविघ्नमस्तु आयुष्यमस्तु आरोग्यमस्तु शिवमस्तु शिवं कर्मास्तु कर्मसमृद्धिरस्तु पुत्रसमृद्धिरस्तु वेदसमृद्धिरस्तु शास्त्रसमृद्धिरस्तु धनधान्यसमृद्धिरस्तु इष्टसंपदस्तु अरिष्टनिरसनमस्तु यच्छ्रेयस्तदस्तु ततः द्वितीयपात्रे पातयेत् यत्पापमकल्याणं तद्दूरे प्रतिहतमस्तु पुनः प्रथमपात्रे पातयेत् उत्तरोत्तरकर्मण्यविघ्नमस्तु उत्तरोत्तरमहरहरभिवृद्धिरस्तु उत्तरोत्तराः क्रियाः शुभाः शोभनाः संपद्यंतां तिथिकरणमुहूर्तनक्षत्रग्रहलग्नाधिदेवताः प्रीयंतां तिथिकरणे समुहूर्ते सनक्षत्रे सग्रहे सदैवते प्रीयेताम् अग्निपुरोगा विश्वेदेवाः प्रीयंताम् इन्द्रपुरोगा मरुद्गणाः प्रीयंताम् माहेश्वरीपुरोगा उमामातरः

प्रीयंताम् वसिष्ठपुरोगा ऋषिगणाः प्रीयंताम् अरुंधतीपुरोगा एकपत्न्यः प्रीयंताम् ब्रह्मपुरोगाः सर्वे वेदाः प्रीयंताम् विष्णुपुरोगाः सर्वे देवाः प्रीयंताम् ऋषयश्छंदांस्याचार्या वेदा देवा यज्ञाश्च प्रीयन्ताम् ब्रह्म च ब्रह्मणाश्च प्रीयंताम् आम्बिकासरस्वत्यौ प्रीयेताम् श्रद्धामेधे प्रीयेताम् दुर्गापांचाल्यौ प्रीयेताम् भगवती कात्यायनी प्रीयताम् भगवती माहेश्वरी प्रीयताम् भगवती ऋद्धिकरी प्रीयताम् भगवती वृद्धिकरी प्रीयताम् भगवती पुष्टिकरी प्रीयतां भगवती तुष्टिकरी प्रीयताम् भगवन्तौ विघ्नाविनायकौ प्रीयेताम् सर्वाः कुलदेवताः प्रीयंताम् सर्वाग्रामदेवताःप्रीयंताम् सर्वाइष्टदेवताःप्रीयंताम् पुनःद्वितीयपात्रे पातयेत् हताश्च ब्रह्मद्विषःहताश्चपरिपंथिनः हताश्चविघ्नकर्तारः शत्रवः पराभवं यान्तु शाम्यन्तु घोराणि शाम्यन्तु पापानि शाम्यन्त्वीतयःपुनः प्रथमपात्रेपातयेत् शुभानि वर्धन्ताम् शिवा आपःसन्तु शिवा ऋतवःसन्तु शिवाअग्नयः सन्तु शिवा आहुतयःसन्तु

शिवा वनस्पतयःसन्तु शिवा अतिथयः सन्तु अहोरात्रे शिवेस्याताम् निकामेनिकामे नः पर्जन्यो वर्षतु फलवत्यो न ओषधयःपच्यन्ताम् योगक्षेमोनःकल्पताम् शुक्रांगारकबुधबृहस्पतिशनश्चरराहु केतुसोमसहिता आदित्यपुरोगाः सर्वे ग्रहाः प्रीयंताम् भगवान्नारायणः प्रीयताम् भगवान्पर्जन्यः प्रीयताम् भगवान्स्वामी महासेनः प्रीयताम् । पुरोनुवाक्यया यत्पुण्यं तदस्तु । याज्यया यत्पुण्यं तदस्तु । वषट्कारेण यत्पुण्यं तदस्तु प्रातिसूर्योदये यत्पुण्यं तदस्तु ततो यजमानः सुवर्णकलशंभूमौ निधाय प्रथमपात्रपातितजलेनशिरःसंमृज्यसपरिवारंगृहंचाभिषेचयेत्द्वितीयपात्रपातितजलमेका न्तेपातयेत् । ब्राह्मणाःपुनरूचुः ब्राह्मंपुण्यमहर्यच्चसृष्ट्युत्पादनकारकम् । वेदवृक्षोद्भवं पुण्यं तत्पुण्याहं ब्रुवंतु नः ॥ यजमानो ब्रूयात् भो ब्राह्मणाःमम सपरिवारस्य गृहे पुण्याहंभवंतोब्रुवंतु (ब्राह्मणाः) ओं पुण्याहं३पुनंतु मा देवजनाःपुनंतु मनसा धियः॥ पुनंतु विश्वाभूतानिजातवेदः पुनीहि मा (पुन

ब्राह्मणाः) पृथिव्यामुद्धृतायान्तु यत्कल्याणं पुराकृतम् ॥ ऋषिभिः सिद्धगंधर्वैस्तत्कल्याणं ब्रुवंतु नः (यजमानः) भो ब्राह्मणाः मम सपरिवारस्य गृहे कल्याणं भवंतो ब्रुवंतु (ब्राह्मणाः)ओं कल्याणं ३ यथेमां वाचं कल्याणीमावदानि जनेभ्यः ॥ ब्रह्मराजन्या ९ शूद्राय चार्य्याय चा स्वाय चरणाय च प्रियो देवानां दक्षिणायै दातुरिह भूयासमयं मे कामःसमृद्ध्यतामुपमादोनमतु (ब्राह्मणाः) सागरस्य च या लक्ष्मीर्महालक्ष्म्यादिभिः कृता॥संपूर्णा सुप्रभावा च तां च ऋद्धिंब्रुवंतु नः (यजमानः) भो ब्राह्मणाः मम सपरिवारस्य गृहे ऋद्धिं भवंतो ब्रुवंतु (ब्राह्मणाः) ओं ऋद्ध्यताम् ३ सत्रस्य ऋद्धिरस्य जन्म ज्योतिरमृता अभूम दिवं पृथिव्या अद्ध्यारुहामाविदाम देवान्स्वर्ज्योतिः (पुनर्ब्राह्मणाः)स्वस्तिस्तु याऽविनाशाख्या नित्यं मंगलदायिनी॥ विनायकप्रिया नित्यं तां च स्वस्तिं ब्रुवंतु नः(यजमानः) भो ब्राह्मणाःमम सपरिवारस्य गृहे स्वस्तिं भवंतो ब्रुवंतु

(ब्राह्मणाः) ओंस्वस्तिश्स्वस्ति नइन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्तिनःपूषा विश्ववेदाः ॥ स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो ऽअरिष्टनेमिः स्वस्तिनो बृहस्पतिर्दधातु (ब्राह्मणाः) समुद्रमथनाज्जाता जगदानंदकारिका ॥ हरिप्रिया च मांगल्या तां च श्रियं ब्रुवंतु नः (यजमानः) भो ब्राह्मणाः मम सपरिवारस्य गृहे श्रीरस्त्विति भवन्तो ब्रुवंतु (ब्राह्मणाः) ओंअस्तु श्रीः३श्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्यावहोरात्रेपार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्विनौ व्यात्तम् इष्णं निषाण। मुंम इषाण सर्वलोकं म इषाण ॥ ततो तिलका शीर्वादः ॥ अत्र दक्षिणादानम् ॥ अद्य पुण्याहवाचनसांगतासिद्ध्यर्थंपुण्याहवाचकेभ्यो नाना नामगोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्य इमां यथाशक्ति हिरण्यदक्षिणां संप्रददे ॥ इतिपुण्याहवाचनम् ॥ अथ वरणम् । पूर्वमाचार्यं वृणुयात् । पश्चात्सर्वेषां वरणम् । तद्यथा । आचार्यं प्रति यजमानो ब्रूयात् अस्मिन्नासने आस्यताम् । आचार्यो ब्रूयात् आस्ये । ततो यजमानः । नमोस्त्वनन्तायेति मंत्रेण

पादप्रक्षालनं कुर्यात् । नमोस्त्वनंताय सहस्रमूर्तये सहस्रपादाक्षिशिरोरुबाहवे ॥ सहस्रनाम्नेपुरुषाय शाश्वते सहस्रकोटीयुगधारिणे नमः ॥१॥ नमो ब्रह्मण्यदेवाय गोब्राह्मणहितायच। जगद्धिताय कृष्णाय गोविन्दाय नमोनमः ॥२॥ गंधमालादिभिरभ्यर्च्य अरयुञ्जन्ति ब्रह्ममरुषं चरतं परितस्तुषः ॥ रोचंते रोचना दिव युज्यत्यस्य कान्या हरी विपछमारथे ॥ शोणवृष्ण नृवाहसा ॥१॥ ओं अद्येत्यादिनवग्रहमखहोमकर्मकर्तुमेभिश्चंदनतांबूलकुण्डलांगुलीयककमंडलुवासोभिराचार्यत्वेनअमुकगोत्रं अमुकशर्माणं अमुकवेदाध्यायिनं त्वामहं वृणे। अचार्यो वृतोऽस्मीति प्रतिवचनं दद्यात् ओं व्रतेनदीक्षामाप्नोति दीक्षयाप्नोति दक्षिणाम् ॥ दक्षिणाश्रद्धामाप्नोति श्रद्धयासत्यमाप्यते इत्यनेन मंत्रेण कुशस्थैर्जलबिन्दुभिर्यजमानमभिषिंचेत् ॥ अथाचार्यप्रार्थना ॥ आचार्यस्तुयथास्वर्गे शक्रादीनां बृहस्पतिः॥तथा त्वं मम यज्ञेस्मिन्नाचार्यो भव सुव्रत ॥ अथ ब्रह्मवरणम्। ब्रह्माणं प्रति

यजमानो ब्रूयात् । अस्मिन्नासने आस्यताम् । (ब्राह्मणः) आस्ये । ततो यजमानः । नमोस्त्वनं तायेति मंत्रेण पादप्रक्षालनं कुर्यात् गंधपुष्पमाल्यादिभिरभ्यर्च्य ओंअद्येत्यादिनवग्रहमखहोमकर्म णिन्यूनाधिकसंरक्षणार्थमेभिश्चंदनताम्बूलकुण्डलांगुलीयककमंडलुवासोभिर्ब्रह्मत्वेनामुकगोत्रं अमुकशर्माणं अमुकवेदाध्यायिनं त्वामहं वृणे (ब्राह्मणः) वृतोऽस्मीति प्रतिवचनं ॥ (यजमानः) यथाचतुर्मुखो ब्रह्मा सर्ववेदधरः प्रभुः ॥ तथा त्वं मम यज्ञेऽस्मिन्ब्रह्मा भव द्विजोत्तम ॥ १ ॥ (ब्रह्मा) ओंव्रतेन दीक्षामाप्नोति दीक्षामाप्नोति दक्षिणाम् ॥ दक्षिणा श्रद्धामाप्नोति श्रद्धया सत्य माप्यते ॥ इत्यनेन मंत्रेण कुशस्थैर्जलबिन्दुभिर्यजमानमभिषिंचेत् ॥ अथ ऋत्विग्वरणम् ॥ ऋत्विजं प्रति यजमानो ब्रूयात् इदमासनमास्यतां (ऋत्विक्) आस्ये ॥ ततो (यजमानः) नमोऽस्त्वनंता येति मंत्रेण पादप्रक्षालनं कुर्यात् ॥ गंधपुष्पमाल्यादिभिरभ्यर्च्य ओंअद्येत्यादिनवग्रहमखहोमकर्म

णि हवनं कर्तुमेभिश्चंदनतांबूलकुंडलींगुलीयककमण्डलुवासोभिः ऋत्विक्त्वेन अमुकगोत्रं अमुक शर्माणं अमुकवेदाध्यायिनं त्वामहं वृणे ऋत्विक् वृतोऽस्मीति प्रतिवचनं (यज०) ऋग्वेदः पद्म पत्राक्षो गायत्रः सोमदैवतः । अत्रिगोत्रस्तु विप्रेन्द्र ऋत्विक्त्वं मे मखे भव ॥१॥ (ऋत्विक्) ओं व्रतेन दीक्षामाप्नोति दीक्षयाप्नोति दक्षिणाम् ॥ दक्षिणा श्रद्धामाप्नोति श्रद्धया सत्यमाप्यते ॥ इत्यनेन मंत्रेण कुशस्थैर्जलबिन्दुभिर्यजमानमभिषिंचेत् ॥ एवं अध्वर्युं होतारं सदस्यमुपद्रष्टारं च वृणुयात् अथ सर्वेषां प्रार्थना ॥ भगवंस्त्वं पिता माता त्वं प्रभुस्त्वं परायणम् ॥ त्वत्प्रसादाच्च विप्रर्षे सर्वं मे स्यान्मनोगतम् ॥१॥ आपद्भिमोक्षणार्थाय कुरु यज्ञमतंद्रितः ॥ ऋत्विग्भिः सहितः शुक्लः संयुक्तः सुसमाहितः आचार्येण च संयुक्तः कुरु कर्म यथोदितम् ॥ भगवन्सर्वधर्मज्ञ सर्वधर्मभृतां वर ॥ वितते मम यज्ञेऽस्मिन्नुपद्रष्टा भव द्विज ॥२॥ अथ रक्षाविधानम् तत्रादौ श्वेतसर्षपतंदुलपूर्णपुटक

मादायरक्षासूत्रं सफलदक्षिणाकं गृहीत्वा मन्त्रान् पठित्वा सर्षपाक्षतैरक्षां कुर्यात् ॥ ओं पूर्वे रक्षतु वाराह आग्नेयां गरुडध्वजः दक्षिणे पद्मनाभस्तु नैर्ऋत्यां मधुसूदनः ॥ पश्चिमे चैवगोविंदो वायव्यां तु जनार्दनः ॥ उत्तरे श्रीपती रक्षेदैशान्यां हि महेश्वरः॥ उर्ध्वं रक्षतु धाता वो ह्यधोऽनंत श्च रक्षतु ॥ अनुक्तमपि यत् स्थानं रक्षत्वीशोममाद्रिधृक्॥रक्षासूत्रं ओं येन बद्धो बली राजा दान वेन्द्रो महाबलः॥तेनत्वां प्रतिबध्नामि रक्षे मा चल माचल॥ यजमानगात्रेप्रमाणं अन्येषामप्रमाणं ॥ इति आचार्यादिवरणम्॥ अथ कलशस्थापनम्॥ ओंभूरसि भूमिरस्यदितिरसि विश्वधाराविश्व स्य भुवनस्य धर्त्री ॥ पृथिवी यच्छ पृथिवीं दृं ओंहपृथिवीमाहि ५ सीःइतिमंत्रेण गंधादिभिः पृथ्वी मभिपूज्य हस्तेन स्पर्शं कुर्यात् ओं मानस्तोके तनये मान आयुषि मानो गोषु मानोअश्वेषुरीरि षः ॥ मानोवीरान् रुद्रभामिनो वधीर्हविष्मन्तः सदामित्वा हवामहे इति मंत्रेण कलशे गोमय

स्पर्शं कुर्यात् ॐधान्यमसि धिनुहि देवान्प्राणाय त्वोदानाय त्वा व्यानाय त्वा दीर्घामनुप्रसितिमायुषेधां देवो वः सविता हिरण्यपाणिः प्रतिगृभ्णत्वच्छिद्रेण पाणिना चक्षुषेत्वासहीनांपयोऽसि इति मंत्रेणधान्यराशिंकृत्वा ॐआजिघ्र कलशं मह्यात्वा विशंत्विन्दवःपुनरूर्जानिवर्तस्वसानः सहस्रं धुक्ष्वोरुधाराप्पयस्वती पुनर्माविशताद्रयिः इतिमंत्रेण कलशस्पर्शं कुर्यात्ॐवरुणस्योत्तंभनमसि वरुणस्य स्कम्भसर्जनीस्थोवरुणस्य ऋतसदन्यसि वरुणस्य ऋतसदनमसि वरुणस्यऋतसदनमासीद इति मन्त्रेण कलशेजलं दद्यात् ॐपवित्रेस्थोवैष्णव्यौ सवितुर्वःप्रसव उत्पुनाम्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्य रश्मिभिः इतिमन्त्रेण कलशे जलं दद्यात् ॐ अम्बे अम्बिकेम्बालिके न मां नयति कश्चन ॥ ससस्त्यश्वकःसुभद्रिकां कांपीलवासिनीम् इति मंत्रेण कलशेपंचपल्लवान् दद्यात् ॐ प्राणाय स्वाहाऽपानाय स्वाहा व्यानाय स्वाहाइति मंत्रेणकलशे तांबूलंदद्यात्ॐया:

फलिनीर्य्या अफला अपुष्पा याश्च पुष्पिणीः ॥ बृहस्पतिप्रसूतास्ता नोमुंचत्वꣳहंसः ॥ इति मंत्रेण
कलशेपुगीफलं नारिकेलं वा दद्यात् ॐ हिरण्यगर्भःसमवर्त्तताग्रे भूतस्यजातःऽपतिरेकऽआसीत्
संदाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेमइति मंत्रेण कलशे हिरण्यम् अन्यद्रव्यं वा
दद्यात् ॐ अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निः स्वाहासूर्यो ज्योतिर्ज्योतिःसूर्य्यःस्वाहा अग्निर्वर्च्चोज्योतिर्
वर्च्चः स्वाहा सूर्य्यो वर्च्चो ज्योतिर्वर्चः स्वाहा ज्योतिः सूर्य्यः सूर्यो ज्योतिः स्वाहा इति मंत्रेण
कलशसमीपेपूर्वदिशि एकस्मिन् पात्रे दीपं निदध्यात् इति कलशस्वरूपम् ॥ अथ कलशाधिष्ठातृ
देवतानामावाहनम् ॐ सरितःसागराःशैलास्तीर्थानि जलदानदाः ॥ आयान्तुयजमानस्यदुरित
क्षयकारकाःइति मंत्रेण कलशे गंधाक्षतपातः । कलशस्य मुखेविष्णुः कंठेरुद्रः समाश्रितः ॥ मूले
तस्य स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणः स्मृतः ॥ कुक्षौतु सागरास्सप्त सप्तद्वीपा वसुंधरा ॥ ऋग्वेदोथ

यजुर्वेदःसामवेदो ह्यथर्वणः ॥ अंगैश्चसहिताःसर्वे कलशंतुसमाश्रिताःइत्यावाह्याभिपूजनंकुर्य्यात्
तत्रादौ संकल्पःमहामांगल्यप्रदे मासोत्तमे अमुकमासि अमुकपक्षे चामुकतिथौ अमुकगोत्रस्या
मुकशर्मणःसपरिवारस्य निखिलकामनावाप्त्यर्थं कर्तव्यं अमुकतृप्तिजनकामुककर्म कर्तुंकलशाधि
ष्ठातृदेवतानां पूजनमहं करिष्ये इति संकल्प्यॐकलशाधिष्ठातृदेवताभ्यो नमः ॥ इति मंत्रेण
गंधादिभिःसंपूज्यपुष्पांजलिं निवेद्य नतिंकुर्यात् ॥ अथकलशप्रार्थना ॥ देवदानवसंवादेमथ्यमाने
महोदधौ ॥ उत्पन्नोऽसितदाकुम्भ विधृतो विष्णुनास्वयम् ॥ त्वत्तोयेसर्वतीर्थानि देवाःसर्वे त्वयि
स्थिताः ॥ त्वयि तिष्ठंति भूतानि त्वयि प्राणाः प्रतिष्ठिताः ॥ शिवः स्वयं त्वमेवासि विष्णुस्त्वं च
प्रजापतिः ॥ आदित्या वसवो रुद्रा विश्वेदेवाः सपैतृकाः ॥ त्वयि तिष्ठंति सर्वेऽपियेचकामफल
प्रदाः ॥ त्वत्प्रसादादिमं यज्ञं कर्तुमीहे जलोद्भव ॥ सान्निध्यं कुरु मे देव प्रसन्नो भव सर्वदा ॥

इति कलशस्थापनम् ॥ अथकलशाग्रे पश्चिमदिशिगणेशाम्बिकयोः पूजनं तत्रादौहस्तेगंधाक्षत पुष्पाणि गृहीत्वा गणेशावाहनं कुर्यात् ॐएह्येहि हेरम्ब महेशपुत्र समस्तविघ्नौघविनाशदक्ष ॥ मांगल्यपूजा प्रथमप्रधान गृहाण पूजांभगवन्नमस्ते ॥ ॐगणानां त्वा गणपति ँ हवामहे प्रियाणां त्वाप्रियपति ँ हवामहे निधीनांत्वानिधिपति ँ हवामहे व्वसोमम ॥ आहमजानिगर्भधमा त्वमजासि गर्भधम् ॥ आगच्छ भगवन्देवस्वस्थानात्परमेश्वर ॥ अहं पूजां करिष्यामि सदात्वं सम्मुखो भव ॥ १ ॥ इत्यावाह्य पूजयेत् एतत्पाद्यं गणपतये नमः ॥ एषोऽर्घो गणपतयेनमः एतत्स्नानीयं जलं गणपतयेनमः इमे वस्त्रयज्ञोपवीते गणपतयेनमः इदंगंधं गणपतयेनमः इमे अक्षताःगणपतये नमः ॥ इदं पुष्पं माल्यं च गणपतये नमः ॐ धूरसि धूर्वधूर्वन्तं धूर्वतं योस्मान्धूर्वतितं धूर्वयंवयं धूर्वामः ॥ देवानामसि वन्हितम ँ सस्नितमं पप्रितमं जुष्टतमं देवहूतमम् इति मंत्रेणधूपंगणपतये

नमः ॐअग्निर्ज्योतिरितिमंत्रेण दीपं गणपतयेनमः। नैवेद्यं गणपतयेनमः। आचमनीयंगणपतये नमः तांबूलं गणपतये नमः फलं दक्षिणां च गणपतयेनमः ॥ अथ विशेषार्घः ॥ रक्षरक्षगणाध्यक्ष रक्ष त्रैलोक्यरक्षक ॥ भक्तानामभयंकर्त्ता त्राता भव भवार्णवात् ॥१॥ द्वैमातुर कृपासिंधोषाण्मातु राग्रज प्रभो ॥ वरदस्त्वं वरं देहि वांछितं वाञ्छितार्थद ॥२॥ गृहाणार्घमया दत्तं सर्वदेवनमस्कृत ॥ अनेन फलदानेन फलदोऽस्तु सदा मम ॥३॥ इति विशेषार्घः ॥ अथ ॥ पुष्पांजलिः ॥ मालती मल्लिकाजातीशतपत्रादिसंयुतम् ॥ पुष्पांजलिं गृहाणेश तव पादयुगार्पितम् निवेद्य ओं एतान्यर्च्चनानिपाद्यार्घस्नानवस्त्रयज्ञोपवीतगंधाक्षतपुष्पधूपदीपनैवेद्याचमनीयताम्बूलफल दक्षिणापुष्पांजल्यंतानिपरिपूर्णानिभवंतु ॥ अनेनपूजनेनगणपतिःप्रीयताम् ॥ अथ प्रार्थना ॥ विघ्ने श्वराय वरदाय सुरप्रियाय लंबोदराय सकलाय जगद्धिताय ॥ नागाननाय श्रुतियज्ञविभूषिताय

गौरीसुताय गणनाथ नमो नमस्ते ॥१॥ इति प्रार्थना ॥ अथ गौरीपूजनम् । ॐ श्रीश्चतेलक्ष्मीश्च पत्न्यांवहोरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्विनौ व्यात्तम् इष्णन्निषाणमुम्मं इषाण सर्वलोकंमइषाण ॥१॥ सर्वमंगलमंगल्ये शिवे सर्वार्थसाधिके शरण्ये त्र्यंबके गौरि नारायणि नमोऽस्तुते ॥ २ ॥ ओं गौर्यै नमः।इत्यनेनपाद्यादिभिः संपूज्य॥कुंकुमं कामिनीदिव्यं कामनाकामसंभवम्॥कुंकुमेनार्चिते देवि गृहाण परमेश्वरि ॥१॥ हरिद्रानिर्मिता देवि सौभाग्यं सुखसंपदा ॥ अतस्त्वां पूजयिष्यामि गृहाण परमेश्वरि ॥२॥ अबीरं च गुलालं च चोवा चंदनमेव च ॥ अबीरेणार्चिता देवि अतः शांतिंप्रयच्छमे ॥३॥ सिंदूरं शोभनं रक्तं सौभाग्य प्रियवर्धनम् ॥ सुखदं मोक्षदं चैवसिंदूरंप्रतिगृह्यताम्॥४॥अक्षताश्च सुरश्रेष्ठ कुंकुमाक्ताःसुशोभिताः। मया निवेदिता भक्त्या गृहाणपरमेश्वरि॥५॥ माल्यादीनि सुगंधीनि मालत्यादीनि वै शिवे ॥ मयाहृतानि पूजार्थं पुष्पाणि प्रतिगृह्यताम् ॥६॥

वनस्पतिरसोत्पन्नःसुगंधाढ्यो मनोहरः ॥ आघ्रेयस्सर्वदेवानां धूपोऽयंप्रतिगृह्यताम् ॥७॥ साज्यंच वर्तिसंयुक्तंवह्निनायोजितंमया ॥ दीपंगृहाण देवेशि त्रैलोक्यतिमिरापहम् ॥८॥ शर्करांखंडखाद्यानिदधिक्षीरघृतानिच ॥ आहारं भक्ष्यभोज्यं च नैवेद्यं प्रतिगृह्यताम् ॥ ९ ॥ गंगाजलं समानीतं सुवर्णकलशोद्धृतम् ॥ आचम्यं चैव देवेशि प्रीत्यर्थं प्रतिगृह्यताम् ॥१०॥ इदं फलं मया देवि स्थापितं पुरतस्तव॥तेन मे सफलावाप्तिर्भवेज्जन्मानि जन्मनि ॥११॥ हिरण्यगर्भगर्भस्थं हेमबीजंविभावसोः ॥ अनंतपुण्यफलदमतःशांतिं प्रयच्छमे ॥१२॥ यानि कानिच पापानि जन्मांतरकृतानि च॥तानि तानि विनश्यंति प्रदक्षिणपदे पदे॥१२॥ पुष्पांजलिं निवेद्य नतिं कुर्यात्। इति संक्षेपतो गौरीपूजनम्॥ अथ ग्रहाणां स्थापनं पूजनंच ॥ तद्यथा रक्तपुष्पाक्षतान् गृहीत्वा आवाहयेत्। सप्तम्यां विशाखान्वितायां कालिंगजातं कश्यपगोत्रं लोहितवर्णं वर्तुलाकृतिमंडलमध्यस्थंप्राङ्मुखं द्विभुजं

पद्महस्तं सप्ताश्वरथवाहनं क्षत्रियाधिपतिं ईश्वराधिदैवतं अग्निप्रत्यधिदैवतसहितंसूर्य्यमावाहया
मि ॐ भूर्भुवःस्वः भगवन् सूर्येहागच्छ इह तिष्ठ इमं यज्ञमभिरक्ष । इत्यावाह्य ॐ आकृष्णेनरजसा
वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यंच॥ हिरण्ययेन सविता रथेना देवो याति भुवनानि पश्यन् ॥ पद्मास
नः पद्मकरःपद्मगर्भसमद्युतिः॥ सप्ताश्वः सप्तरज्जुश्च द्विभुजःस्यात्सदारविः ॥१॥ इतिमंत्रेणपाद्या
दिभिः सूर्य्यं संपूज्यानेनैव मंत्रेण रक्तपताकादानम् । इति सूर्यपूजनम् ॥१॥ अथ चंद्रावाहनं श्वेत
पुष्पाक्षतान्गृहीत्वावाहयेत् ॐचतुर्दश्यां कृत्तिकान्वितायां समुद्रजातमत्रिगोत्रंश्वेतवर्णचतुरस्रा
कृतिमण्डलात्पूर्वदक्षिणादिक्स्थं पश्चिमाभिमुखंदशाश्वरथवाहनंनिशापतिमुमाधिदैवतंजलप्रत्य
धिदैवतसाहितं चंद्रमावाहयामिॐभूर्भुवःस्वःचन्द्रेहागच्छइहतिष्ठ इमंयज्ञमभिरक्षइत्यावाह्यॐइमं
देवेति मंत्रेण पाद्यादिभिश्चंद्रं संपूज्यानेनैव मंत्रेणश्वेतपताकादानंइतिचंद्रपूजनम् ॥२॥ अथभौमा

वाहनं रक्तपुष्पाक्षतान्गृहीत्वाआवाहयेत् दशम्यां पूर्वाषाढान्वितायां अवंतीजातं भारद्वाजगोत्रं रक्तवर्णं त्रिकोण मण्डलाद्दक्षिणदिग्विभागस्थं दक्षिणाभिमुखं मेषवाहनं क्षत्रियाधिपतिंस्कन्दाधिदैवतं क्षितिप्रत्यधिदेवसहितं भौममावाहयामि ॐ भूर्भुवःस्वः भौम इहागच्छ इह तिष्ठ इमं यज्ञमभिरक्ष इत्यावाह्य ॐ अग्निर्मूर्द्धेति मंत्रेण पाद्यादिभिः भौमं संपूज्य अनेनैव मंत्रेण रक्तपताकादानं इति भौमपूजनम् ॥३॥अथ बुधावाहनं हरित्पुष्पाक्षतान् गृहीत्वाआवाहयेत्। द्वादश्यांधनिष्ठान्वितायां मगधदेशजातमत्रिगोत्रं हरिद्वर्णं बाणाकृतिमण्डलात्पूर्वोत्तरस्थं उत्तराभिमुखंशूद्राधिपतिसिंहवाहनं नारायणाधिदैवतं विष्णुप्रत्यधिदैवतसहितं बुधमावाहयामि॥ ॐ भूर्भुवःस्वःबुधइहागच्छइहतिष्ठ इमंयज्ञमभिरक्ष इत्यावाह्य ॐ उद्बुध्यस्वाग्नइति मंत्रेण पाद्यादिभिर्बुधंसंपूज्य अननैवमन्त्रेण हरित्पताकादानं इति बुधपूजनम्॥४॥अथ गुर्वावाहनं पीतपुष्पाक्षतान् गृहीत्वा आवा

हयेत् एकादश्यां उत्तराफाल्गुनीयुतायांसिंधुदेशजातं आंगिरसगोत्रं गोरोचनाभंदीर्घचतुष्कोणा
कृति मण्डलादुत्तरस्थितमुत्तराभिमुखं सिंहवाहनं ब्रह्माधिदैवतं इंद्रप्रत्याधिदेवतासहितंगुरुमावाह
यामि ॐ भूर्भुवःस्वः गुरो इहागच्छ इह तिष्ठ इमं यज्ञमभिरक्ष इत्यावाह्य ॐ बृहस्पते इतिमंत्रेण
पाद्यादिभिः गुरुं संपूज्य अनेनैवमंत्रेण पीतपताकादानं इतिगुरुपूजनम् ॥५॥ अथशुक्रावाहनम्
श्वेतपुष्पाक्षतान्गृहीत्वाआवाहयेत्नवम्यांपुष्ययुतायां भोजकटजातंभार्गवगोत्रंशुक्लवर्णपंचको
णमंडलात्पूर्वदिक्स्थंपूर्वाभिमुखंश्वेताश्ववाहनंइंद्राधिदैवतंइंद्राणीप्रत्याधिदैवतसहितं शुक्रमावाह
यामि । ॐभूर्भुवःस्वःशुक्र इहागच्छइह तिष्ठ इमंयज्ञमभिरक्षइति ॐ अन्नात्परीति मन्त्रेणपाद्या
दिभिः शुक्रं संपूज्य अनेनैव मंत्रेण श्वेतपाताकादानम् इति शुक्रपूजनम्॥६॥अथशन्यावाहनम्
बिल्वपत्राक्षतान् गृहीत्वा आवाहयेत् । अष्टम्यांरेवतीयुतायांसौराष्ट्रजातंकाश्यपगोत्रंलोहवर्णव

राकृति मण्डलात्पश्चिमस्थं पश्चिमाभिमुखं गृध्रवाहनं संकरजातिं यमाधिदैवतंप्रजापतिप्रत्यधिदैव
तसहितं शनिमावाहयामि ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः शने इहागच्छ इह तिष्ठ इमं यज्ञमभिरक्ष इति ॐ
शन्नोदेवीतिमंत्रेण पाद्यादिभिः शनिं संपूज्य अनेनैव मंत्रेण कृष्णपताकादानं इतिशनिपूजनम्
॥७॥ अथ राहोरावाहनं कृष्णपुष्पाक्षतान्गृहीत्वाआवाहयेत् । पौर्णमास्यां भरणीयुतायां बर्बरजातं
पैठीनसगोत्रंकृष्णवर्णशूर्पाकृतिमण्डलात्पश्चिमदक्षिणदिक्स्थं दक्षिणाभिमुखंशूद्राधिपतिंसिंहवा
हनंकालधिदैवतं सर्पप्रत्यधिदैवतसहितं राहुमावाहयामि ॐ भूर्भुवः स्वः राहोइहागच्छइहातिष्ठ
इमंयज्ञमभिरक्षइत्यावाह्य । ॐ कयानश्चित्रेति मंत्रेण पाद्यादिभिःराहुं संपूज्याऽनेनैव मंत्रेण कृष्ण
पताकादानमिति राहुपूजनम्॥८॥ अथ केत्वावाहनम् । कृष्णपुष्पाक्षतान् गृहीत्वा आवाहयेत् ।
अमावास्यायामाश्लेषान्वितायांजातं जैमिनिगोत्रं धूम्रवर्णं ध्वजाकृतिं कपोतवाहनंअंत्यजाधिप

तिमंडलात्पश्चिमोत्तरस्थंदक्षिणाभिमुखंचित्रगुप्ताधिदैवतंब्रह्मप्रत्याधिदैवतसहितंकेतुमावाहयामि ॥
ॐ भूर्भुवःस्वः केतोइहागच्छइहतिष्ठइमं यज्ञमभिरक्ष ॥ ॐ केतुंकृण्वन्नेति मंत्रेण पाद्यादिभिःकेतुं
संपूज्यानेनैव मंत्रेणधूम्रपताकादानमिति केत्वंतनवग्रहाणां संपूजनम्॥९॥अथानंतरंगणेशकलश
योरीशानभागेयक्षेश्वरकलशस्थापनं तद्यथा अश्वत्थगौरमृत्तिकापंचरत्नसर्वौषधिफलद्रव्यवस्त्राम्रप
ल्लवसंयुतकलशमैशान्यां स्थापयेत्। तत्रपठनार्थं मंत्रः। ॐ सूर्याय त्वायुषं निर्वापयामि ॐ चंद्राय
त्वायुषं निर्वापयामि।अनेनैव मंत्रेण कलशमध्ये पूर्वद्रव्याक्षतगंधपुष्पाक्षतप्रक्षेपः।अनेनैव कलशज
लेन यज्ञांतेयजमानमभिषिंचेत् ॥ इति संक्षेपतःपूजनविधिः ॥ अथ सर्वतोभद्रमण्डलदेवताः ॥ अथ
पुराणोक्त मंडलदेवालिख्यंते ॥ त्वंवैचतुर्मुखोब्रह्मासत्यलोकेपितामहः ॥ आगच्छमंडले चास्मि
न्ममसर्वार्थसिद्धये ॥ मध्येब्रह्माणम् ॥१॥ क्षीरोदार्णवसंभूतलक्ष्मीबंधोनिशाकर ॥ मंडलेस्थापया

म्यत्रसोमं सर्वार्थसिद्धये ॥ इ० उत्तरेसोमम् २ ईशानीपालकं श्रेष्ठंसर्वलोकभयंकरम् । मंडलेस्था पयामीहईशानंसर्वसिद्धये ॥ इ० ऐशान्यामीशानम् ३ सर्वलोकाधिकंश्रेष्ठंदेवर्षीणांचपालकम् । पूर्व-दिक्पालकं देवराजानंस्थापयाम्यहम् ॥ इ० पू० इंद्रम् ४ त्रिपादं मेषवाहंचत्रिशिखंचत्रिलोच-नम् । आग्नेय्यां स्थापयाम्यत्रह्यग्निंपुरुषमुत्तमम् ॥ इत्याग्नेय्यामग्निम् ५ अन्तकः सर्वलो-कानां धर्मराज इतिश्रुतः । अतस्त्वांस्थापयाम्यत्रदक्षिणस्यांस्थिरोभव ॥ इतिद० यमम् ६ नैर्ऋत्यांवसतिर्यस्यघोररूपी सदाहि यः । नैर्ऋतिंस्थापयाम्यत्रनैर्ऋत्यांमंडलेशुभे ॥ इतिनैर्ऋत्यां-निर्ऋतिम् ७ अपांपतिंपाशधरंयादसांपतिमुत्तमम् । वरुणंस्थापयाम्यत्रवारुण्यांमंडलेशुभे ॥ इति पश्चिमे वरुणम् ८ आशुगंस्पर्शबोधंचगंधवाहंसुशीतलम् । मंडलेस्थापयामीहवायव्यांवायुमु-त्तमम् ॥ इतिवायव्यां वायुम् ९ धरोध्रुवश्चसोमश्चाप्याशुगश्चनलोनलः । प्रत्यूषश्चप्रभासश्चव-

स्वष्टकमिहस्थिरम् ॥ वायुसोमयोर्मध्येवसून् १० त्रिनेत्रायत्रिरूपायत्रिजटायमहात्मने । नमस्कृ-
त्वास्थापयामिमंडलोपरिमध्यतः ॥ सोमेशानयोर्मध्येरुद्रान् ११ आदित्यंभास्करंचैवप्रभाकरदिवा-
करौ । सूर्य्यं ग्रहपतिंचैव ब्रध्नंतेजोहरिद्धरिम् । सप्ताश्वंवेदमूर्तिंचत्रिदैवत्यंक्रमेणच ॥ इत्यादिद्वा
दशादित्यान्मंडलेस्थापयाम्यहम् ॥ ईशानेन्द्रयोर्मध्येद्वादशादित्यान् १२ अश्विनौदेववैद्यौच
सर्गस्थित्यंतकारकौ । मंडलेस्थापयित्वातुपूजयामीष्टसिद्धये । इंद्राग्न्योर्मध्येअश्विनौ १३ दैवेकर्म
णिपित्र्येचयेमुख्यास्सर्वदाशुभाः । मंडलेस्थापयामीहसुखानुष्ठानसिद्धये ॥ अग्नियमयोर्मध्ये-
विश्वान्देवान् १४ यदृच्छयापर्यटंतियक्षराजामहीतले । कौतुकंप्रेक्षितुंचास्मिन्मंडलेसंतुसुस्थिराः ॥
यमनिर्ऋत्योर्मध्ये यक्षान् १५ अनंतोवासुकिश्चैवकालीयोमणिभद्रकः । शंखश्चशंख-
पालश्चकर्कोटकधनंजयौ ॥ धृतराष्ट्रश्चनागेशाः प्रगृह्णंतुममार्चनम् ॥ निर्ऋतिवरुणयोर्मध्ये-

नागान् १६ उर्वशीप्रमुखाःसर्वाः स्ववेश्याःशक्रपूजिताः । गंधर्वैश्चसहायांतुमंडलेस्मिन्सुशोभनाः ॥ वरुणवाय्वोर्मध्येगंधर्वाप्सरसः १७ त्रियंबकंत्रिपुरुषंनीलकंठंसदाशिवम् । मंडलेस्थापयामीह सुखानुष्ठानासिद्धये ॥ ब्रह्मसोमयोर्मध्येरुद्रं १८ षडाननंचतुर्हस्तंस्कंदंगौरीसुतंशुभम् । इहैवपूजयिष्यामिसर्वकामार्थसिद्धये ॥ रुद्रसोमयोर्मध्ये स्कन्दम् १९ शिवद्वारगतस्त्वंचशिववाहनमुत्तमम् । पार्वत्याप्रीतिकृन्नित्यमिहागच्छ स्थिरोभव ॥ तत्रैवनंदिनंशूलमहाकालौच २० अदितिर्देवमातात्वंदक्षपुत्रीसुशोभना । मंडलेस्मिन्समागच्छयावत्पूजास्थिराभव ॥ तत्रैवादितिम् २१ दक्षोसिसर्वकार्येषुमहायज्ञकरप्रियः ॥ ऋषिश्चसर्वदादक्षमंडलेस्मिन्स्थिरोभव ॥ तत्रैवदक्षम् २२ तामग्निवर्णां तपसाज्वलंतींसर्वदाशुभाम् ॥ भक्तानांवरदांनित्यांदुर्गामावाहयाम्यहम् ॥ ब्रह्मेन्द्रयोर्मध्येदुर्गाम् ॥ २३ कृष्णायगोपीनाथायचक्रिणेमुरवैरिणे ॥ नमस्तुभ्यं जगद्धातर्मंडलेस्मि-

न्स्थिरो भव ॥ तत्रक्रुष्णम् २४ ब्रह्मामयोर्मध्येस्वधाम् २५ मृत्युरोगानंतकस्यप्रेष्यान्प्राणह रान्गणान् । मंडलेस्थापयामीहपूजार्थंलोकनाशकान् ॥ ब्रह्मयमयोर्मध्येमृत्युरोगान् ॥२६॥ कुंकुमाभंसदानंदंभक्तसंकटनाशनम् । चतुर्बाहुंत्रिनेत्रंचमंडलेस्थापयाम्यहम् ॥ ब्रह्मनिर्ऋति मध्ये गणेशम्२७पावनाःसर्वलोकानांनिमग्नाःशुद्धिकारकाः । सर्वपापहराःश्रेष्ठामंड लेस्थापयाम्यहम्॥ ब्रह्मवरुणयोर्मध्ये अपः २८ सुगंधिनश्चशैलाद्यामंदमंदवहाः सदा । तानहंस्थापयामीहमरुतोमंडले शुभे ॥ ब्रह्मवाय्वोर्मध्येमरुतः २९ पृथिव्याधार्यतेविश्वंदुर्ग्रहंसागरैर्नरः । अतस्त्वांस्थापयामीह ब्रह्मणो मंडलेपदे ॥ ब्रह्मणःपादमूलेपृथिवीम् ॥३०॥ गंगेचयमुनेचैवगोदावरिसरस्वति । नर्मदेसिंधुकावेर्यो मंडलेस्थापयाम्यहम् ॥ ब्रह्मणःपादमूलेनदीः ३१ समुद्राः सर्वतोयेषुश्रेष्ठावैहरिवल्लभाः । मंडलेस्थाप यामीहतान्नदीशान्सुखाप्तये ॥ ब्रह्मणःसमंतात्सप्तसागरान्-क्षारसागरं क्षीरसागरं दधिसा० घृतसा०

इक्षुसा० सुरासा० स्वादूदकसा० ३२ तदुपरि मेरुं नाममंत्रेण पूर्वादिदिक्षु इन्द्राणीं स्वाहां प्रथमां नैर्ऋतिं वारुणीं वायवीं कुबेरप्रियां रुद्राणीम् पूर्वादिदिक्षु वज्रं शक्तिं दंडं खड्गं पाशमंकुशं गदां त्रिशूलम् ३३ पुनः पूर्वादिदिक्षु गजं मेषं महिषं शवं मकरं मृगं नरं वृषभं ३४ पुनः पूर्वादिदिक्षु ऐरावतं पुंडरीकं वामनं कुमुदमंजनं पुष्पदंतं सार्वभौमं सुप्रतीकम् ३५ पुनः पूर्वादिचतुर्दिक्षु गणपतिं सप्तमातरः दुर्गां क्षेत्राधिपतिं पुनः पूर्वाद्यष्टदिक्षु कश्यपमत्रिं भरद्वाजं विश्वामित्रं गौतमं जमदग्निं वशिष्ठम् अरुंधतीम् ब्राह्मपूर्वादिक्रमेण ऐंद्रीं कौमारीं ब्राह्मीं वाराहीं चामुंडां वैष्णवीं माहेश्वरीं वैनायकीम् आवाहयामि इति आवाह्य सर्वतोभद्रमंडलदेवताः पाद्यादिभिः षोडशोपचारैः संपूज्य नतिं कुर्यात् अथ षोडशमातृकास्थापनं पूजनं च ॥ गौरी पद्मा शची मेधा सावित्री विजया जया । देवसेना स्वधा स्वाहा-मातरो लोकमातरः । हृष्टिः पुष्टिस्तथा तुष्टिरात्मनः कुलदेवताः ॥ गणेशेनाधिका ह्येता वृद्धौ पूज्यास्तु-

षोडश ॥ इतिपाद्यादिभिःसंपूज्यनतिंकुर्यात् ॥ अथस्थलमातृकाणांस्थापनंपूजनंच ॥ तद्यथा-
ब्राह्मीमाहेश्वरीचैवकौमारीवैष्णवीतथा । वाराहीचतथैंद्राणीचामुण्डाः सप्तमातरः ॥ अथघृतमातृ-
कापूजनम् ॥ कुड्यलग्नवसोर्द्धाराःपंचधाराघृतेनतु । कारयेत्सप्तधारावानातिनीचानचोच्छ्रिताः
॥१॥ कीर्तिर्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधासिद्धिः प्रज्ञा सरस्वती । मांगल्येषु प्रपूज्याश्च सप्तैता घृतमातरः ॥२॥
ॐ वसोः पवित्रमसिशतधारंवसोः पवित्रमसिसहस्रधारम् । देवस्त्वासवितापुनातुव्वसोः पवि-
त्रेणशतधारेणसुप्वाकामधुक्षः ॥ ॐ भूर्भुवःस्वः घृतमातृभ्यो० आवाहनादिपंचोपचारैः संपूज्य
अनयापूजयाघृतमातरः प्रीयंताम् । अथ इंद्रध्वजपूजनम् । ईशानकोणे स्थापनं तथा चतुष्षष्टि-
देव्यावाहनंस्थापनंपूजनंचपाद्यादिभिः षोडशोपचारैः संपूज्यनतिंकुर्यात् । तद्यथा भोदेवताः सा-
युधाः सपरिवाराः सवाहना इहागच्छत० आवाहिताभ्यश्चतुष्षष्टिदेवताभ्यः पूजिताभ्योनमः ।

अथतासांनामानि-गजानना १ सिंहमुखी २ गृध्रस्था ३ काकतुंडिका ४ ॥ उग्रग्रीवा ५ हय-
ग्रीवा ६ वाराही ७ शरभानना ८ ॥ उलूकी ९ च शिवाख्या १० च मयूरा ११ विकटानना
१२ ॥ अष्टवक्त्रा १३ कोटराक्षी १४ कुब्जा १५ विकटलोचना १६ ॥ शुष्कोदरी १७ ललज्जिह्वा
१८ श्वदंष्ट्रा १९ वानराननना २० ॥ ऋक्षाक्षी २१ केकराक्षी २२ च बृहत्तुंडा २३ सुराप्रिया २४ ॥
कपालहस्ता २५ रक्ताक्षी २६ शुकी २७ श्येनी २८ कपोतिका २९ ॥ पाशहस्ता ३० दंडहस्ता ३१
प्रचंडा ३२ चंडविक्रमा ३३ ॥ शिशुघ्नी ३४ पापहंत्री ३५ च काली ३६ रुधिरपायिनी ॥३७॥
वसाधरा ३८ गर्भभक्षा ३९ शवहस्तां ४० ऽन्त्रमालिनी ४१ ॥ स्थूलकेशी ४२ बृहत्कुक्षिः ४३
सर्पास्या ४४ प्रेतवाहना ४५ दंशशूककरा ४६ क्रौंची ४७ मृगशीर्षा ४८ वृषानना ४९ ॥
व्यात्तास्या ५० धूमनिःश्वासा ५१ व्योमैकचरणो ५२ र्ध्वदृक् ५३ ॥ तापिनी ५४ शोषिणी

दृष्टिः ५५ कोटरी ५६ स्थूलनासिका ५७ ॥ विद्युत्प्रभा ५८ बलाकास्या ५९ मार्जारी ६० कटपूतना ६१ अट्टाट्टहासा ६२ कामाक्षी ६३ मृगाक्षी मृगलोचना ६४ नामानीमानि योमर्त्यश्चतुःषष्टिर्दिने दिने । जपेत्त्रिसंध्यं तस्येह दुष्टबाधा प्रशाम्यति ॥ १ ॥ अथ प्रधानदेवताः आवाहनस्थापनपाद्यादिभिः संपूज्य प्रतिमाया अग्न्युत्तारणं कृत्वा पंचगव्येन शुद्धिः कार्या । ततः पंचामृतैः स्नापयित्वा आवाहन प्राणप्रतिष्ठे कार्ये । गंधाक्षत पुष्प धूपदीपनैवेद्याचमनीयतांबूलदक्षिणाभिः पूजयेत् । यद्यदर्पितं तेन कर्मांगदेवताः प्रीयंतां नमम ॥ अथ कुशकंडिकाकरणम् ॥ शुद्धायां भूमौ दर्भैःपरिसमूहनं हस्तमात्रपरिमितां चतुरस्रां भूमिं कुशैः परिसमुह्य तानैशान्यांपरित्यज्य गोमयेनोपलिप्य स्रुवमूलेन प्राङ्मुखं प्रादेशमात्रमुत्तरक्रमेण त्रिरुल्लिख्य उल्लेखनक्रमेणाऽनामिकांगुष्ठाभ्यांमृदमुद्धृत्य ऐशान्यां दिशि स्थापयेत् । ततः उदकेनाभ्युक्षणम् ।

एतेपंचभूसंस्काराः यत्रयत्राग्निस्थापनंतत्रतत्रक्रियंते ॥ अथाग्नेः स्थापनम् ॥ वामहस्तानामिक-
याभूमिंस्पृशन्ताम्राऽदिपात्रेणाहृतमग्निमानीयात्माभिमुखं निदध्यात् ॥ तद्रक्षार्थं किंचिन्नियुज्य
आनीताग्निपात्रेअक्षतादिप्रक्षेपः ॥ ततोऽग्निं प्रदक्षिणीकृत्यपुष्पचंदनतांबूलपूगीफलद्रव्यवस्त्रा-
ण्यादाय अग्नेर्दक्षिणतो वस्त्रास्तरणं कल्पयित्वा ॥ ब्राह्मणं पादप्रक्षालनगंधमाल्यादिभिरभि-
पूज्य हस्तेधौतवस्त्रोत्तरीयकमंडलु भूषणादिकं गृहीत्वा ॐ अद्यकर्त्तव्यामुकहवनकर्माणि कृता-
कृतावेक्षणरूपब्रह्मकर्म कर्तुममुकगोत्रममुकशर्माणं ब्राह्मणमेभिर्द्रव्याक्षतपूगीफलवासोभिर्ब्रह्मत्वेन
त्वामहंवृणे इतिब्रह्माणंवृणुयात् । ततो वृतोस्मि । व्रतेनदीक्षामाप्नोतिदीक्षयाप्नोतिदक्षिणाम् ।
दक्षिणाश्रद्धामाप्नोति श्रद्धयासत्यमाप्यते ॥ इति प्रतिवचनमुक्त्वाग्नेर्दक्षिणतःकल्पिता-
सनोपरि उपविशेत् । ततः प्रणीतापात्रम्–वारुणकाष्ठमयं द्वादशांगुलोच्चं चतुरंगुलमध्य

खातं पद्माकृतिं पुरतो निधाय जलेनापूर्य कुशैराच्छाद्य ब्रह्मणोमुखमवलोक्य अग्नेरुत्तरतः कुशोपरिनिदध्यात् ॥ ततःबर्हिषापरिस्तरणम् ॥ बर्हिर्नाम्नामेकाशीतिदर्भदलानां तथा प्रणीतोदकेनापूरयेत्। भूमौपतातिचेत्तदा प्रायश्चित्तंगोदानम्। ततः प्रोक्षणीजलेनयथासादितव-स्त्वनुरूपंसेचनम्। ततोऽग्निप्रणीतयोर्मध्ये प्रोक्षणीपात्रंनिदध्यात्। आज्यस्थाल्यामाज्यनिर्वापः। चरुपात्रेचरुप्रक्षेपः। अज्याऽधिश्रयणम्। ततोज्वलत्तृणमवदाय आज्यस्योपरिप्रदाक्षिणं भ्रामयि त्वावह्नौतत्प्रक्षेपः। ततः स्रुवप्रतपनं कृत्वा संमार्जनकुशैःस्रुवसंमार्जनं मूलेनमूलं मध्येनमध्यम् अग्रेणाग्रम् पुनःप्रतिताप्यस्रुवंदक्षिणतोनिदध्यात्। ततः आज्योत्तारणम् अवेक्षणं अपद्रव्यानि-रसनंच। ततःउपयमनकुशानादाय वामहस्तेधृत्वा अग्निपर्युक्षणंकृत्वा उत्तिष्ठन्मनसाप्रजापतिं-ध्यात्वातूष्णीमग्नौघृताक्ताःसमिधस्तिस्रः क्षिपेत्। उपविश्यसपवित्रप्रोक्षण्युदकेनाग्निं पर्युक्ष्य

पवित्रे प्रणीतापात्रेनिधाय पातितदक्षिणजानुः कुशेनब्रह्मणान्वारब्धः समिद्धतमेग्नौस्रुवेणाज्याहुतीर्जुहोति तत्राघारादारभ्यद्वादशाहुति चतुर्द्धा भागं कृत्वा यथा एकेन दर्भेणशून्यहस्तो न भवति । प्रथमभागमादायआग्नेयादीशानांतम् । द्वितीयभागमादाय ब्रह्मणोग्निपर्यंतम् २ तृतीयभागमादाय नैर्ऋत्याद्वायव्यान्तम् ३ चतुर्थभागमादायअग्नितः प्रणीतापर्यन्तम् ४ परिस्तरणंकुर्यात् । ततो ऽग्नेरुत्तरतःपश्चिमदिशिपवित्रच्छेदनार्थंकुशत्रयं पवित्रकरणार्थंसाग्रमनन्तर्गर्भकुशपत्रद्वयं प्रोक्षणीपात्रम् आज्यस्थालीचरुस्थालीसंमार्जनकुशाःपंच उपयमनकुशाःसप्त समिधस्तिस्रःप्रादेशमात्राः धवःखादिरः आज्यं षट्पंचाशदुत्तरशतद्वयमुष्टयवाच्छिन्नं तंडुलपूर्णपात्रं दक्षिणावरो वा पवित्रच्छेदनकुशानां पूर्वपूर्वक्रमेणैतान्यासादनीयानि । अथ त्रिभिः पवित्रे छित्वा सपवित्रकरेण प्रणीतोदकांत्रिः प्रोक्षणीपात्रेनिधाय प्रोक्षणीपात्रंवामहस्तेधृत्वा

दक्षिणहस्तानामिकांगुष्ठाभ्यां पवित्रं गृहीत्वात्रिरुत्पवनम्। ततःप्रोक्षणीपात्रम् आकाशस्थप्रणीतोदकेनापूरयेत्। भूमौपततिचेत्तदाप्रायश्चित्तंगोदानम्। ततःप्रोक्षणीजलेनयथासादितव स्त्वनुरूपंसेचनम्। ततोऽग्निप्रणीतयोर्मध्येप्रोक्षणीपात्रंनिदध्यात्। आज्यस्थाल्यामाज्यनिर्वापः चरुपात्रेचरुप्रक्षेपः। आज्याऽधिश्रयणम्। ततोज्वलत्तृणमवदाय आज्यस्योपरिप्रदक्षिणं भ्रामयित्वावह्नौतत्प्रक्षेपः। ततःस्रुवप्रतपनं कृत्वा संमार्जनकुशैः स्रुवसंमार्जनं मूलेनमूलं मध्येनमध्यम् अग्रेणाग्रम् पुनः प्रतिताप्यस्रुवंदक्षिणतोनिदध्यात्।ततः आज्योत्तारणम् अवेक्षणम् अपद्रव्यनिरसनंच।ततःउपयमन कुशानादाय वामहस्तेधृत्वा अग्निपर्युक्षणंकृत्वा उत्तिष्ठन्मनसाप्रजापतिंध्यात्वातूष्णीमग्नौघृताक्ताःसमिधस्तिस्रःक्षिपेत् उपविश्यसपवित्रप्रोक्षण्युदकेनाग्निं पर्युक्ष्य पवित्रे प्रणीतापात्रेनिधाय पातितदक्षिणजानुः कुशेनब्रह्मणान्वारब्धःसमिद्धतमेग्नौस्रुवेणाज्याहुतीर्जुहोति। तत्राघारादार-

भ्यद्वादशाहुतिषुप्रत्याहुत्यनंतरंस्रुवस्थितशेषघृतस्यप्रोक्षणीपात्रेप्रक्षेपः ॥ इतिकुशण्डिकापद्धतिः ॥
अथसमिद्विधिः ॥ समिदर्कमयीभानोःपालाशीशशिनस्तथा ॥ खादिरीभूमिपुत्रस्य त्वपामार्गी
बुधस्यच ॥ गुरोरश्वत्थजाप्रोक्ताशुक्रस्यौदुम्बरीमता । शमीनां तु शनेः प्रोक्ताराहोर्दूर्वामयीतथा ।
केतोर्दर्भमयीप्रोक्तान्येषांपालाशवृक्षजा ॥१॥ आर्कीनाशयतेव्याधिंपालाशीसर्वकामदा । खा-
दिरीत्वर्थलाभायापामार्गीष्टदर्शिनी । प्रजालाभायवाश्वत्थीस्वर्गायौदुंबरीभवेत् । शमीशमयतेपापं
दूर्वादीर्घायुरेवच । कुशाःसर्वार्थकामानांपरमंरक्षणंविदुः ॥२॥ यथाबाणप्रहाराणांकवचंवारकंभवेत् ।
तद्वद्दैवोपघातानांशांतिर्भवतिवारिका ॥ यथासमुत्थितंयंत्रंयंत्रेणप्रतिहन्यते । तथासमुत्थितंघो
रंशीघ्रंशांत्याप्रशाम्यति ॥ ३ ॥ अथाग्न्यावाहनम्—ततःकुण्डमध्ये ॐ रं इतिवह्निबीजं लिखेत्
उत्पत्तिमुद्रांकृत्वावाहयेदग्निपूरुषं—रुद्रतेजस्समुद्भूतंद्विमूर्धानंद्विनासिकम् । स्रुचंस्रुवंचशक्तिंचाप्य

क्षमालांचदक्षिणैः ॥ तोमरंव्यजनंचैवघृतपात्रंतुवामकैः । बिभ्रंतंसप्तभिर्हस्तैर्द्विमुखंसप्तजिह्वकम् ॥
दक्षिणंचचतुर्जिह्वंत्रिजिह्वंचोत्तरंमुखम् । कोटिद्वादशमूर्त्याख्यंद्विपंचाशत्कलायुतम् । स्वाहास्व-
धावषट्कारैरंकितंमेषवाहनम् । रक्तमाल्यांबरं रक्तंरक्तपद्मासनस्थितम् । रौद्रंवागीश्वरीरूपंवन्हिमा
वाहयाम्यहम् ॥ त्वंमुखं सर्वदेवानांसप्तार्चिरमितद्युते । आगच्छभगवन्नग्नेयज्ञेऽस्मिन्सन्निधौभव ॥
अग्नेवैश्वानरइहागच्छ इह तिष्ठइत्यावाह्यपंचोपचारैः पूजयेत् । ततः अग्नेःसप्तजिव्हानांपूजा ।
कनकायैनमः । रक्तायैन० कृष्णायैन० उद्गारिण्यैन० उत्तरमुखेसुप्रभायैनमःबहुरूपायैनमः अति-
रिक्तायैनमः । तदनंतरंसर्वसमिद्वनस्पतीनांपूजनञ्चेति ॥ ॐ अद्येत्यादिअमुकगोत्रोमुकना-
माहंसकुटुंबस्यसपरिवारस्यात्मनःसर्वाभीष्टफलप्राप्त्यर्थममुकयज्ञकर्मणा श्रीसूर्य्यादिनवग्रहादीनां
साधिदेवताप्रत्यधिदेवतानां दशदिक्पालानाममुकप्रधानदेवतासहितानांचप्रीतये ब्राह्मणद्वारा

यवतिलधान्याज्यशर्करादिद्रव्यैस्तत्तद्देवतामंत्रैर्यक्ष्ये ततोमनसाव्याहृतिभिराहुतीर्दद्यात् ॥ अथ-
होमः ॥ ॐ प्रजापतयेस्वाहा । इदंप्रजापतये नमम । ॐ इन्द्रायस्वा० । इदमिन्द्राय० । ॐ
अग्नयेस्वा० । इदमग्नये० । ॐ सोमायस्वा० । इदंसोमाय० । ॐ भूःस्वा० । इदमग्नये० ।
ॐ भुवःस्वा० । इदंवायवे० । ॐ स्वःस्वा० । इदंसूर्य्याय० । एतामहाव्याहृतयः ॥ यथाबाण
प्रहाराणांकवचंवारकंभवेत् । तद्वद्दैवोपघातानां शांतिर्भवतिवारिका ॥ शांतिरस्तु पुष्टिरस्तु यत्पा
पंतत्प्रतिहतमस्तु । द्विपदेचतुष्पदेसुशांतिर्भवतु ॥ इतिप्रायश्चित्तहोमः ॥ अथपंचवारुणीहोमः ॥
ॐ त्वन्नो अग्नेव्वरुणस्यव्विद्वान्देवस्यहेडोअवयासिसीष्ठाः । यजिष्ठोव्वन्हितमः शोशुचानो-
व्विश्वाद्वेषा ँ सिप्रमुमुग्ध्यस्मत्स्वाहा । इदमग्नीवरुणाभ्यां । ॐ सत्वन्नोऽअग्नेव्वमोभवोतीने-
दिष्ठोऽअस्याऽउषसोव्युष्टौ । अवयक्ष्वनोव्वरुण ँ रराणोव्वीहिमृडीक ँ सुहवोनएधिस्वा० ।

इदमग्नीवरुणाभ्यां । ॐ अयाश्चाग्नेस्यनभिशस्तिपाश्चसत्वमित्वमयाऽअसि । अयानोयज्ञं वहास्ययानोधेहिभेषज ँ स्वाहा । इदमग्नये० । ॐ येतेशतंवरुणयेसहस्रयज्ञियाःपाशाव्वितता महान्तः । तेभिर्नोऽअद्यसवितोतविष्णुर्विश्वेमुञ्चन्तुमरुतस्स्वर्काःस्वाहा । इदंवरुणायसवित्रेविष्ण वेविश्वेभ्योदेवेभ्योमरुद्भ्यः स्वर्केभ्यश्च० । ॐ उदुत्तमंवरुणपाशमस्मदवाधमंविमध्यम ँ श्रथाय अथाव्वयमादित्यव्रतेतवानागसोऽअदितयेस्यामस्वाहा । इदंवरुणायादित्यायादितये० । अत्रो- दकस्पर्शः । इतिपंचवारुणीहोमः । अथनवग्रहाणांहोमः । तत्रादौनवग्रहाणांसमिधः । अर्कः पलाशःखदिरोह्यपामार्गोथपिप्पलः । उदुंबरःशमीदूर्वाः कुशाश्चसमिधःक्रमात् ॥ ततोघृताक्ताः समिधोजुहुयात् । ॐ आकृष्णेनरजसाव्वर्त्तमानोनिवेशयन्नमृतम्मर्त्यञ्च । हिरण्ययेनसवितारथे नादेवोयातिभुवनानिपश्यन् स्वाहा । इदंसू० । ॐ इमंदेवाऽअसपत्न ँ सुवध्वमहतेक्षत्रायमहते

ज्यैष्ठ्यायमहतेजानराज्यायेन्द्रस्येंद्रियाय इममसुष्यपुत्रममुष्यैपुत्रमस्यैविशएषवोमीराजासोमोऽ-
स्माकंब्राह्मणाना ँ राजास्वाहा इदंचंद्रा० । ॐ अग्निर्मूर्द्धादिवःककुत्पतिःपृथिव्याऽअयम् । अपा ँ
रेता ँ सिजिन्वतिस्वाहा । इदंमंगला० ॥ ॐ उद्बुध्यस्वाग्नेप्रतिजागृहित्वमिष्टापूर्तेस ँ सजेथामञ्च
अस्मिन्त्सधस्थेऽअध्युत्तरस्मिन्विश्वेदेवायजमानश्चसीदतस्वाहा । इदंबुधाय० । ॐ बृहस्पतेऽअति
यदर्योअर्हाद्युमद्विभातिक्रतुमज्जनेषु।यद्दीदयच्छवसऽऋतप्रजाततदस्मासुद्रविणंधेहिचित्र ँ स्वाहा
इदं बृहस्पतये० । ॐअन्नात्परिस्रुतोरसम्ब्रह्मणाव्यपिबत्क्षत्रम्पयःसोमम्प्रजापतिः।ऋतेनसत्यमिन्द्रियं
विपान ँ शुक्रमन्धसऽइन्द्रस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधुस्वाहा इदंशुक्राय० । ॐ शन्नोदेवीरभि
ष्टयऽआपोभवन्तुपीतये । शंय्योरभिस्रवन्तुः स्वाहा । इदंशनैश्चराय० । ॐ कयानश्चित्रऽआ
भुवदूतीसदावृधःसखा । कयाशचिष्ठयावृतास्वा० । इदंराहवे० । ओं केतुंकृण्वन्नकेतवेपेशोम

र्य्याऽअपेशसे । समुषद्भिरजायथास्वाहा । इदंकेतवे इतिनवग्रहाणांहोमः ॥ अथनवग्रहाऽधिदेव तानांहोमः॥ ओं त्र्यंबकंयजामहेसुगंधिम्पुष्टिवर्धनम् । उर्व्वारुकमिवबन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृता त्स्वाहा । इदंत्र्यंबकाय० । ओ श्रीश्चतेलक्ष्मीश्चपत्न्याव्वहोरात्रेपार्श्वेनक्षत्राणिरूपमश्विनौव्या त्तम् । इष्णान्निषाणामुम्मऽइषाणसर्वलोकम्मऽइषाणस्वाहा । इदमुमायै० । ओं यदक्रन्दः प्रथम ञ्जायमानऽउद्यन्त्समुद्रादुतवापुरीषात् । श्येनस्यपक्षाहरिणस्यबाहूऽउपस्तुत्यम्महिजातन्तेअर्वन् स्वाहा । इदंस्कन्दाय० । ओं विष्णोरराटमसिविष्णोःश्नप्त्रेस्थोविष्णोःस्यूरसिव्विष्णोर्ध्रुवोसि । वैष्णवमसिविष्णवेत्वास्वाहा । इदं विष्णवे० । ओंब्रह्मयज्ञानम्प्रथमम्पुरस्ताद्विसीमतःसुरुचोव्वे नआवः । सबुध्न्याऽउपमाऽअस्यव्विष्ठाः सतश्चयोनिमसतश्चव्विवः स्वाहा । इदंब्रह्मणे० ओं त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्र ँ हवेहवेसुहव ँ शूरमिंद्रम् । ह्वयामिशक्रम्पुरुहूतमिन्द्र ँ स्वस्ति

नोमघवाधात्विन्द्रः स्वाहा । इदमिन्द्राय० ओं असियमोऽअस्यादित्योऽअर्वन्नसित्रितोगुह्येनव्रतेन असिसोमेनसमयाविपृक्तऽआहुस्तेत्रीणिदिविबन्धनानिस्वाहा । इदंयमाय० । अत्रोदकस्पर्शः । ओं कार्षिरसिसमुद्रस्यत्वाक्षित्याऽउन्नयामि । समापोऽअद्भिरग्मतसमोषधीभिरोषधीः स्वाहा । इदंकालाय० । अत्राप्युदकस्पर्शः । ओं इन्धानास्त्वाशत ँ हिमाद्युमन्त ँ समिधीमहि । वय स्वन्तोव्वयस्कृत ँ सहस्वन्तःसहस्कृतम् । अग्नेसपत्नदम्भनमदब्धासोऽअदाभ्यंचित्रावसोस्व-स्वस्तितेपारमशीयस्वाहा । इदंचित्रगुप्ताय० ॥ इति नवग्रहाऽधिदेवतानां होमः ॥ अथ नव-ग्रहप्रत्यधिदेवतानांहोमः॥ओं अग्निन्दूतम्पुरोदधेहव्यवाहमुपब्रुवे । देवाँऽआसादयादिहस्वाहा । इदमग्नये० । ओं अप्स्वन्तरमृतमप्सुभेषजमपामुतप्रशस्तिष्वश्वाभवताव्वाजिनः । देवीरापोयो वऊर्मिःप्रतूर्तिःककुद्मान्वाजसास्तेनायंवाय ँ सेत् स्वाहा । इदमद्भ्यः० । ओं स्योनापृथिविनो

भवानृक्षरानिवेशनी । यच्छानःशर्मसप्रथाः स्वाहा । इदंपृथिव्यै० ओं इदंविष्णुर्विचक्रमेत्रेधानिद धेपदम् । समूढमस्यपा ँ सुरेस्वाहा । इदंविष्णवे । ओं सजोषाऽइंद्रसगणोमरुद्भिःसोमम्पिबवृत्रहा शूरविद्वान् । जहिशत्रूँरपमृधोनुदस्वाथाभयंकृणुहिव्विश्वतोनःस्वाहा । इदमिन्द्राय० । ओं अदित्यै रास्नासीन्द्राण्याउष्णीषःपूषासिघर्मायदीष्वस्वाहा । इदमिन्द्राण्यै० ओं प्रजापतेनत्वदेतान्यन्यो विश्वारूपाणिपरितावभूव । यत्कामास्तेजुहुमस्तन्नोऽअस्तुव्वयँस्यामपतयोरयीणा ँ स्वाहा । ब्रह्मयज्ञानंप्रथमंपुरस्ताद्विसीमतः सुरुचोवेनआवः । सबुध्न्याउपमाऽ अस्यव्विष्ठाः सतश्चयो-निमसतश्चव्विवःस्वा० इदंब्रह्मणे० । इतिनवग्रहप्रत्यधिदेवतानांहोमः ॥ अथपंचलोकपालानां होमः ॥ ॐ गणानान्त्वागणपतिँहवामहेप्रियाणान्त्वाप्रियपति ँ हवामहे निधीनान्त्वानि-धिपतिँहवामहेव्वसोमम । आहमजानिगर्भधमात्वमजासिगर्भधंस्वाहा । इदंगणपतयेॐअम्बे-

अम्बिकेअम्बालिकेनमानयतिकश्चन ससस्त्यश्वकः सुभद्रिकांकाम्पीलवासिनींस्वाहा । इदंदुर्गायै० ॐ वातोधामनोवागन्धर्वाःसप्तविᳪं शतिः तेऽअग्रश्वमयुञ्जँस्तेअस्मिन्जवमादधुःस्वाहा । इदं-वायवे० । ॐ ऊर्द्धाऽस्यसमिधोभवन्त्यूर्द्धाशुक्राशोचींᳪष्यग्नेः द्युमत्तमासुप्रतीकस्यसूनोःस्वा० । इदमाकाशाय० । ॐ अश्विनोर्भैषज्येनतेजसेब्रह्मवर्चसायाभिषिञ्चामिसरस्वत्यैभैषज्येनवीर्या-यान्नाद्यायाभिषिञ्चामिस्वाहा । इदमश्विभ्यां० ॥ इतिपंचलोकपालानांहोमः ॥ अथदशादि-क्पालानांहोमः ॥ ॐत्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रᳪंहवेहवेसुहशूरमिन्द्रम् ॥ ह्वयामिशक्रम्पुरुहूत-मिद्रᳪं स्वस्तिनोमघवाधात्विन्द्रःस्वाहा । इदमिन्द्रायन० ॥ ॐ अग्निन्दू तम्पुरोदधेहव्यवाहमुपब्रुवे देवांऽआसादयादिहस्वाहा इदमग्नये० । ओं असियमोऽअस्यादित्योऽअर्वन्नसित्रितोगुह्येन-व्रतेन असिसोमेनसमयाविपृक्तऽआहुस्तेत्रीणिदिविबन्धनानिस्वा० इदंयमाय० । ॐ एषतेनिर्ऋते-

भागस्तंजुषस्वस्वाहाग्निनेत्रेभ्योदेवेभ्यःपुरःसद्भ्यःस्वाहायमनेत्रेभ्योदेवेभ्योदक्षिणासद्भ्यः स्वाहा-
विश्वदेवनेत्रेभ्योदेवेभ्यःपश्चात्सद्भ्यःस्वाहामित्रावरुणने त्रेभ्योवामरुन्नेत्रेभ्योवादेवेभ्यउत्तरासद्भ्यः
स्वाहासोमनेत्रेभ्योदेवेभ्य उपरिसंद्भ्योदुवस्वंतस्तेभ्यः स्वाहा। इदंन्निर्ऋतये० । ॐ इमम्मेऽवरुण-
श्रुधीहवमद्याचमृडयत्वामवस्युराचके स्वाहा । इदंवरुणाय० । ॐवायुरग्रेगायज्ञप्रीः साकंगन्मन-
सायज्ञंशिवोनियुद्भिःशिवाभिःस्वाहा । इदंवायवे० । ॐकुविदंगयवमन्तोयवंचिद्यथादांत्यनुपूर्वं-
वियूय इहेहैषांकृणुहिभोजनानियेबर्हिषोनमउक्तिंयजंतिस्वाहा । इदंकुबेराय० ॥ ॐ ईशाऽवास्य
मिद ँ सर्वं यत्किंचजगत्यांजगत्तेनत्यक्तेनभुंजीथामागृधःकस्यस्विद्धनंस्वाहा।इदमीशानाय०।
अत्रोदकस्पर्शः । ॐ नमोस्तुसर्पेभ्योयेकेचपृथिवीमनु । येअन्तरिक्षेयेदिवितेभ्यः सर्प्पेभ्योनमः
स्वाहा । इदमनंताय० । ओंब्रह्मयज्ञानम्प्रथम्पुरस्ताद्विसीमतःसुरुचोऽवेनआवः । सबुध्न्याऽउपमा

ऽअस्यविष्ठाःसतश्चयोनिमसतश्चाव्विवः स्वाहा । इदंब्रह्मणे० ॥ इतिदशदिक्पालानांहोमः ॥
अथप्रधानदेवस्यहोमः ॥ ओं नमोभगवतेवासुदेवायस्वाहा । शांताकारंभुजगशयनंपद्मनाभं-
सुरेशंविश्वाधारंगगनसदृशं मेघवर्णंशुभांगम् । लक्ष्मीकांतंकमलनयनंयोगिभिर्ध्यानगम्यं वंदे-
विष्णुंभवभयहरंसर्वलोकैकनाथम्॥ओंनमःशिवाय। ध्यायेन्नित्यंमहेशंरजतगिरिनिभंचारुचंद्रावतंसं
रत्नाकल्पोज्ज्वलांगंपरशुमृगवराभीतिहस्तंप्रसन्नम् । पद्मासीनंसमंतात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकृत्तिं-
वसानं विश्वाद्यंविश्ववंद्यंनिखिलभयहरंपंचवक्त्रंत्रिनेत्रम् ॥२॥तत्रदुर्गोत्सवे॥ओं जयंतीमंगलाकाली
भद्रकालीकपालिनी। दुर्गा क्षमाशिवाधात्रीस्वाहास्वधानमोस्तुते ॥३॥ अमुकप्रधानदेवतायै स्वाहा
अथानंतरंव्याहृति होमः ॥ ओं भूःस्वाहा इदमग्नये ओं भुवःस्वाहा इदंवायवे० ओं स्वःस्वाहा
इदंसूर्याय० इति व्याहृतिहोमः॥ अथ सर्वतोभद्रमंडलदेवतानांहोमः॥ गणपतयेस्वाहा० दुर्गायैस्वा०

ब्रह्मणे० सोमाय० ईशानाय० इन्द्राय० अग्नये० यमाय० निऋतये० वरुणाय० वायवे० ध्रुवा-
य० अध्वराय० सोमाय० अद्भ्यः० अनिलाय० नलायस्वाहा प्रत्यूषायस्वाहा प्रभासायस्वाहा
अजाय० एकपदे० अहिर्बुध्न्याय० विरूपाक्षाय० रैवतायस्वाहा रहायस्वा० बहुरूपाय० त्र्यंबकाय०
सुरेश्वराय० सवित्रे० जयंताय० पिनाकिने० रुद्रायस्वा० धात्रेस्वा० मित्रायस्वा० यमाय० रुद्राय०
वरुणाय० सूर्याय० भगाय० विवस्वतेस्वा० पूष्णेस्वा० सवित्रेस्वा० त्वष्ट्रे० विष्णवे० अश्विभ्यां०
क्रतवे० दक्षाय० वसवे० सत्यायस्वा० कालायस्वा० कामायस्वा० अध्वराय० रोचनाय० पुरूरवसे०
आर्द्रवाय० सोमपायस्वा० अग्निष्वात्तायस्वा० बर्हिषदे० सुकालाय० एकशृंगाय० शूद्राय०
सोमाय० कश्यपाय० अत्रये० भरद्धाजाय० विश्वामित्राय० गौतमाय० जमदग्नये० वसिष्ठाय०
अनंताय० वासुकये० शेषाय० तक्षकाय० पद्माय० महापद्माय० शंखपालाय० कंबलाय०

पिशाचेभ्यः॰ गुह्यकेभ्यः॰ सिद्धेभ्यः॰ भूतेभ्यः॰ सर्पेभ्यः॰ विश्वावसवे॰ गंधर्वाय॰ हाहायै॰
हूहै॰ घृताच्यै॰ मेनकायै॰ रंभायै॰ उर्वश्यै॰ तिलोत्तमायै॰ सुकेश्यै॰ मंजुघोषायै॰ रुद्रेभ्यः
स्कंदाय॰ नंदीश्वराय॰ शूलाय॰ महादेवाय॰ रुद्राय॰ श्रियै॰ विष्णवे॰ मरुद्गणाय॰ पितृभ्यः॰
रोगाय॰ मृत्यवे॰ वसुभ्यः॰ विघ्नराजाय॰ अद्भ्यः॰ समीराय॰ मारुतायस्वाहा मरुतेस्वा॰
जगत्प्राणाय॰ समीरणायस्वाहा मातरिश्वने॰ मेदिन्यै॰ गंगायैस्वाहा सरस्वत्यै॰ सरय्वै॰
कौशिक्यै॰ वेत्रवत्यै॰ गोदायै॰ ताप्यै॰ रेवायै॰ पयोदायै॰ कृष्णायै॰ भीमरथ्यै॰ तुंगभद्रायै॰
क्षुद्रनदीभ्य॰ लवणसमुद्राय॰ इक्षुसमुद्राय॰ सुरासमुद्राय॰ सर्पिःसमुद्राय॰ दधिसमुद्राय॰
क्षीरसमुद्राय॰ जीवनसमुद्राय॰ आदित्याय॰ सोमाय॰ भौमाय॰ बुधाय॰ बृहस्पतये॰ शुक्राय॰
शनैश्चराय॰ राहवे॰ केतवे॰ ब्राह्म्यै॰ माहेश्वर्यै॰ कौमार्य्यै॰ वैष्णव्यै॰ वाराह्यै॰ इंद्राण्यै॰ चामुंडायै॰

वज्रायै० शक्त्यै० दंडाय० खड्गाय० पाशाय० अंकुशाय० गदायै० त्रिशूलाय० पद्माय० चक्राय० श्रीमहाविष्णवे स्वाहा॥अथ दशदिक्पालादीनांबलिदानम्॥तद्यथा पूर्वे इंद्रायसांगायसपरिवारायसायुधायसशक्तिकायएतं सदीपंदधिमाषभक्तबलिंसमर्प्पयामि। भोइंद्रदिशंरक्षबलिंभक्षअस्यसकुटुंबस्ययजमानस्यआयुः कर्ताक्षेमकर्ता शांतिकर्तातुष्टिकर्ता पुष्टिकर्ता वरदोभव ॥१॥ आग्नेय्याम् ॥ अग्नयेसांगायसपरिवारायसायुधायसशक्तिकायएतंसदीपदधिमाषभक्तबलिंसमर्प्पयामि। भोअग्ने दिशंरक्षबलिंभक्षयजमानस्यसकुटुम्बस्य आयुःकर्ताक्षेमकर्ताशांतिकर्तातुष्टिकर्तापुष्टिकर्तावरदोभव ॥२॥ दक्षिणायाम् यमाय सांगाय सपरिवाराय सायुधाय सशक्तिकाय एतं सदीपं दधिमाषभक्तबलिं समर्प्पयामि । भो यम दिशं रक्ष बलिं भक्ष यजमानस्य सकुटुम्बस्य आयुः कर्ता क्षेमकर्ता शांतिकर्ता तुष्टिकर्ता पुष्टिकर्ता वरदोभव ॥ ३ ॥ नैर्ऋत्यां नैर्ऋतयेसांगायस-

परिवारायसायुधायसशक्तिकायएतंसदीपंदधिमाषभक्तबलिं समर्प्पयामि । भोनैर्ऋतेदिशंरक्ष बलिंभक्षअस्ययजमानस्यसकुटुम्बस्य आयुः कर्ता क्षेमकर्ता शांति कर्ता तुष्टिकर्तापुष्टिकर्ता-वरदोभव ॥ ४ ॥ पश्चिमे वरुणायसांगायसपरिवारायसायुधायसशक्तिकाय एतं सदीपंदधि-माषभक्तबलिंसमर्पयामि । भोवरुण दिशंरक्षबलिंभक्ष अस्ययजमानस्य सकुटुम्बस्य आयुः कर्ताक्षेमकर्ताशांतिकर्तातुष्टिकर्तापुष्टिकर्ता वरदोभव ॥ ५ ॥ वायव्यां वायवेसांगायसपरि-वाराय सायुधायसशक्तिकायएतंसदीपंदधिमाषभक्तबलिंसमर्पयामि । भोवायोदिशंरक्षबलिं भक्षअस्ययजमानस्यसकुटुम्बस्य आयुःकर्ता क्षेमकर्ताशांतिकर्ता तुष्टिकर्ता पुष्टिकर्तावरदो भव ॥ ६ ॥ उत्तरस्यां कुबेरायसांगायसपरिवारायसायुधाय सशक्तिकायएतंसदीपंदधिमाषभक्त बलिंसमर्पयामि । भोकुबेरदिशंरक्षबलिंभक्ष अस्ययजमानस्य सकुटुम्बस्य आयुःकर्ता क्षेमकर्ता शांतिकर्ता तुष्टिकर्ता पुष्टिकर्ता वरदोभव ॥७॥ ऐशान्याम् ईशानाय सांगाय सपरिवारायसायु-

धायसशक्तिकाय एतंसदीपंदाधिमाषभक्तबलिं समर्पयामि । भोईशान दिशं रक्ष बलिं भक्ष अस्ययजमानस्यसकुटुंबस्य आयुःकर्ता क्षेमकर्ता शान्तिकर्ता तुष्टिकर्ता पुष्टिकर्ता वरदोभव॥८॥ ईशानपूर्वयोर्मध्ये ब्रह्मणेसांगायसपरिवारायसायुधायसशक्तिकायएतंसदीपंदधिमाषभक्तबलिंस-मर्पयामि भोब्रह्मन्दिशंरक्षबलिंभक्ष अस्ययजमानस्यकुटुम्बस्यंआयुःकर्ता क्षेमकर्ताशांतिकर्ता तुष्टिकर्ता पुष्टिकर्ता वरदोभव॥९॥निर्ऋतिपश्चिमयोर्मध्येअनंताय सांगायसपरिवारायसायुधाय-सशक्तिकाय एतंसदीपंदाधिमाषभक्तबलिंसमर्पयामि । भोअनंत दिशंरक्षबलिंभक्ष अस्ययजमान-स्यसकुटुंबस्य आयुःकर्ता क्षेमकर्ता शांतिकर्ता तुष्टिकर्ता पुष्टिकर्ता वरदोभव ॥ १० ॥ इति दशदिक्पालबलिः ॥ अथ नवग्रहबलिः—ग्रहेभ्यःसांगेभ्यःसपरिवारेभ्यः सायुधेभ्यःसशक्तिकेभ्यः एतंसदीपंदाधिमाषभक्तबलिंसमर्पयामि । भोग्रहाः दिशोरक्षध्वंबलिंभक्षध्वम् अस्ययजमानस्यस-कुटुंबस्य आयुःकर्तारःशांतिकर्तारःतुष्टिकतारः पुष्टिकर्तारो वरदाभवत॥इतिग्रहादिबलिः ॥ दुर्गायै

सांगायै सपरिवारायैसायुधायैसशक्तिकायै एतंसदीपंदधिमाषभक्तबलिंसमर्पयामि । भोदुर्गेदि-
शंरक्षबलिंभक्षअस्ययजमानस्यसकुटुंबस्यआयुःकर्त्री क्षेमकर्त्री शांतिकर्त्रीतुष्टिकर्त्रीपुष्टिकर्त्रीवर-
दाभव इतिदुर्गायै बलिंदद्यात् ॥ अथक्षेत्रपालबलिः—दधिमाषसिंदूरकज्जलदीपद्रव्यसहितं भक्तं
पात्रे निधाय क्षेत्रपालाय शाकिनीडाकिनीभूतप्रेतवेतालपिशाचसहितायइमंबलिंसमर्पयामि ।
भोक्षेत्रपालदिशोरक्षबलिंभक्षअस्ययजमानस्यसकुटुम्बस्यसपरिवारस्य आयुःकर्ता क्षेमकर्ता शांति-
कर्ता तुष्टिकर्ता पुष्टिकर्ता वरदोभव ॥ १ ॥ ततः ॐ भूतायत्वानारातयेस्वरभिविष्येखंहृ ँ हंतांदुर्य्याः
पृथिव्यामुर्वंतरिक्षमन्वेमि पृथिव्यास्त्वानाभौसादयाम्यदित्याऽउपस्थेऽग्नेहव्य ँ रक्ष॥ अनेनक्षेत्र-
पतिबालिनेतारंप्रतितंडुलान्प्रक्षिपेत् । तदेकं स्विष्टकृद्धोमः—ॐ अग्नयेस्विष्टकृतेस्वाहा इदमग्न-
येस्विष्टकृते० इतिस्विष्टकृतम्॥ब्रह्मणेपूर्णपात्रदानम्—अद्येत्यादिकृतस्यास्यसांगतासिद्ध्यर्थमिदंपू-
र्णपात्रं प्रजापतिदैवतंब्रह्मणेदातुमहमुत्सृजे ॥ ततो ब्रह्मग्रंथिविमोकः॥ ॐ सुमित्रियानऽआपऽ-

ओषधयःसन्तु इति पवित्रकं गृहीत्वा प्रणीताजलेन शिरःसंमृज्य ॥ ॐ दुर्मित्रियास्तस्मैसन्तुयो स्मान्द्वेष्टि यंचव्वयंद्विष्मः इति ऐशान्यां प्रणीतांन्युब्जीकुर्यात् । ततोगोदानम् ॥ अथ पूर्णाहुतिसंकल्पः—अद्येत्याद्यमुकमासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुकवासरे ममम्नोऽभि लषितधर्मार्थकामादियथेप्सितायुरारोग्यैश्वर्यपुत्रपशु सखिसुत्हृत्संबंधिबंध्वादिप्राप्तये ब्राह्मणद्वा रामत्कारिते अमुकयज्ञकर्मणि गणपतिगौर्यादिनवग्रहाद्याधिदेवप्रत्यधिदेवपंचलोकपालदशदि क्पालाद्यावाहितेष्टदेवताप्रीतये च स्वैर्मंत्रैर्यवतिलतंडुलाज्याहुतिभिःपरिपूर्णतासिद्ध्येपूर्णाहुति होममहंकरिष्ये यजमानःसपत्नीकः आचार्यस्यदक्षिणस्कंधं स्पृशन्ताम्बूलपूगफलान्वितंघृतंवाघृ तपूर्णनारिकेलंवास्रुवेकृत्वापूर्णाहुतिंदद्यात् । तद्यथा ॐ पूर्णादर्विपरापतसुपूर्णापुनरापतवस्नेव विक्रीणावहाइषमूर्जं ᳪ शतक्रतोस्वाहा ॥ इतिपूर्णाहुतिः ॥ अथबर्हिर्होमः ॥ ॐ देवागातुवि दोगातुंवित्वागातुमित ॥ मनसस्पतइमंदेवयज्ञ ᳪ स्वाहाव्वातेधाःस्वाहा इतिबर्हिर्होमः ॥ अथ भस्म

वंदनं त्र्यायुषकरणम्—ॐ त्र्यायुषंजमदग्नेः इतिललाटे । कश्यपस्यत्र्यायुषमितिग्रीवायाम् ।
यद्देवेषुत्र्यायुषमितिदक्षिणबाहुमूले । तन्नोअस्तुत्र्यायुषमितिहृदि ॥ इतित्र्यायुषकरणम् ॥
ततः नीराजनम्—साज्यंत्रिवर्तिसंयुक्तंवह्निनायोजितंमया । दीपंगृहाणदेवेशत्रैलोक्यतिमि
रापहम् ॥ ततः पुष्पांजलिंगृहीत्वा यज्ञेनयज्ञमयजन्तदेवास्तानिधर्म्माणिप्रथमान्यासन् । तेह
नाकम्महिमानःसचन्तयत्रपूर्वेसाध्याः सन्तिदेवाः १ राजाधिराजायप्रसह्यसाहिने नमोवयंवै
श्रवणायकुर्महे । समेकामान्कामकामायमह्यं कामेश्वरोवैश्रवणोददातु । कुबेरायवैश्रवणाय
महाराजायनमः ॥ ॐ स्वस्ति साम्राज्यं भौज्यंस्वाराज्यंवैराज्यंपारमेष्ठ्यंराज्यंमाहाराज्यमाधि
पत्यमयंसमंतपर्यायीस्यात्सार्वभौमःसार्वायुष आन्तादापरार्धात् । पृथिव्यैसमुद्रपर्यंतायाएकराडिति
तदप्येषश्लोकोभिगीतो मरुतः परिवेष्टारोमरुत्तस्यावसन्गृहे ॥ आविक्षितस्यकामप्रेविश्वेदेवाः
सभासदऽ इति । ॐ विश्वतश्चक्षुरुतविश्वतोमुखोविश्वतोबाहुरुतविश्वतस्पात् । संबा

हुभ्यांधमतिसंपतत्रैर्द्यावाभूमीजनयन्देवएकः ॥ श्रीभवानीशंकरमहाविष्ण्वादिपंचायतनदेवता-
भ्योनमः मंत्रपुष्पांजलिंसमर्पयामि । यानिकानिचपापानिजन्मांतरकृतानिच । तानितानि-
विनश्यंतिप्रदक्षिणपदे पदे । अपराधसहस्राणिक्रियंतेहर्निशंमया । दासोऽयमितिमांमत्वाक्षम
स्वपरमेश्वर । आवाहनंनजानामिनजानामिविसर्जनम् पूजांचैवनजानामिक्षम्यतांपरमेश्वर ॥
अन्यथाशरणन्नास्तित्वमेवशरणं मम । तस्मात्कारुण्यभावेनरक्षत्वंपरमेश्वर ॥ इतिप्रार्थना ॥
अथदक्षिणासंकल्पः—इदंब्रह्मणे इदमाचार्याय इदमृग्वेदमूर्तये यजुर्वेदमूर्तये सामवेदमूर्तये
अथर्ववेदमूर्तये हिरण्यान्नभूदानं कांस्यपात्रंसोमदैवतं ताम्रपात्रं सूर्यदैवतं हिरण्यमग्निदैवतं
रजतंपितृदैवतमासनं वनस्पतिदैवतं कमंडलुंवरुणदैवतं कंकणं वरुणदैवतं मुकुटंप्रजा
पतिदैवतं उपानहौयमदैवते तूलिकशय्याइन्द्रदैवतेगावः षड्भ्विभ्यस्संप्रददेनमम ॥ यद्दत्तंतेन
यज्ञपुरुषःप्रजापातिःप्रीयताम् ॥ ततोभिषेकंकुर्यात्—पत्नीवामतः रुद्रकलशात्पल्लवोदकैः

सकलत्रपुत्रमभिषिंचेत् ॐ देवस्यत्वासवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम् । सरस्वत्यै वाचोयन्तुर्यन्त्रियेदधामिबृहस्पतेष्ट्वासाम्राज्येनाभिषिञ्चाम्यसौ ॐ देवस्यत्वासवितुः प्रसवेऽश्वि-नोर्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥ सरस्वत्यैवाचोयन्तुर्यन्त्रेणाग्नेःसाम्राज्येनाभिषिञ्चामि ॐ देव-स्यत्वासवितुःप्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥ अश्विनोर्भैषज्येनतेजसेब्रह्मवर्च्चसायाभि-षिञ्चामि सरस्वत्यैभैषज्येनवीर्यायान्नाद्यायाभिषिञ्चामीन्द्रस्येन्द्रियेणबलायश्रियैयशसेऽभिषिञ्चामि ॐ पालाशोभवतितेनब्राह्मणाभिषिञ्चतिब्रह्मवैपलाशोब्रह्मणैवैनमेतदभिषिञ्चतियद्देवकल्पाञ्जु-होतिप्राणावै कल्पाऽअमृतनुपवै । प्राणाऽअमृतेनैवैनमेतदभिषिञ्चति सर्व्वेषांवाऽएषवेदानाᳬ-रसायत्सामसर्वेषामेवैनमेतद्वेदानाᳬरसेनाभिषिञ्चतिआपोहिष्ठेतित्रिभिः । गणाधिपोर्कश्चशशी-धरासुतोबुधोगुरुर्भार्गवसूर्य्यनन्दनः । राहुश्चकेतुश्चपरंनवग्रहाःकुर्वन्तुवः पूर्णमनोरथंसदा॥१॥उपे-न्द्रइन्द्रोवरुणोहुताशनोत्रिविक्रमोभानुसखश्चतुर्भुजः। गन्धर्वयक्षोरगसिद्धचारणाः कुर्वंतुवः पूर्णम-

नोरथंसदा॥२॥नलोदधीचिःसगरःपुरूरवाः शाकुंतलेयोभरतोधनंजयः रामत्रयंवैन्यबलीयुधिष्ठिरः
कुर्वंतुवःपूर्णमनोरथंसदा॥३॥मनुर्मरीचिर्भृगुदक्षनारदाः पराशरोव्यास वसिष्ठभार्गवाः।वाल्मीकि-
कुंभोद्भवगर्गगौतमाःकुर्वन्तुवःपूर्णमनोरथंसदा।४।रम्भाशचीसत्यवतीचदेवकीगौरीचलक्ष्मीश्चादि-
तिश्चरुक्मिणी।कूर्मोगजेन्द्रस्सचराधराधराः कुर्वन्तुवःपूर्णमनोरथंसदा।५।गंगाचक्षिप्रायमुनासरस्व-
ती गोदावरीवेत्रवतीचनर्मदा।साचंद्रभागावरुणात्वसी नदीकुर्वन्तुवः पूर्णमनोरथंसदा।६।तुंगप्रभा-
सोगुरुचक्रपुष्करं गया।विमुक्ताबदरीवटेश्वरः।केदारपंपासरसी च नैमिषंकुर्वन्तुवः पूर्णमनोरथंसदा।७
शंखश्चदूर्वासितपत्रचापंमणिप्रदीपा वररत्नकांचनम्। सम्पूर्णकुंभःसुहुतोहुताशनःकुर्वन्तुवःपूर्णम-
नोरथंसदा।८।प्रयाणकालेयदिवासुमंगलेप्रभातकालेचनृपाभिषेचने। धर्मार्थकामायजयायभाषितं-
व्यासेनकुर्यात्तुमनोरथं हितत्।९।इत्यभिषेकः।अथतिलकदानमंत्रः-स्वस्तिनइन्द्रोवृद्ध श्रवाःस्वस्ति-
नः पूषाविश्व वेदाः स्वस्तिनस्तार्क्ष्योऽअरिष्टनेमिः स्वस्तिनोबृहस्पतिर्दधातु।१।मंत्रार्थाःसफलाःसंतु

पूर्णाः संतुमनोरथाः । शत्रूणांबुद्धिनाशोस्तुमित्राणामुदयोस्तुवः॥ ३॥ अथाग्निप्रार्थनाविसर्जनंच
गच्छत्वंभगवन्नग्नेस्वस्थानेकुंडमध्यतः । हुतमादाय देवेभ्यः शीघ्रंदेहि प्रसीद मे।१।ॐगच्छ गच्छ-
सुरश्रेष्ठस्वस्थानेपरमेश्वर। यत्रब्रह्मादयोदेवास्तत्रगच्छहुताशन ॥२ ॥ अथनवग्रहादीन्विसर्जयेत् ।
अक्षतानादाय–भूमिमध्येगच्छसिद्धगोलोकेत्वंप्रजापते। वरुणत्वं जलेगच्छसागरेकलशव्रज॥१॥
हेमांतेगच्छगणपब्रह्मांडेत्वंपितामह। विष्णोत्वंगच्छवैकुंठेकैलासेत्वंमहेश्वर॥२॥लक्ष्मित्वंहिमहावि-
ष्णुंस्वभर्तारमनुव्रज। रवेगच्छकलिंगेत्वंचन्द्रत्वंयमुनातटे।३।अवंतींगच्छ भौमत्वंबुधत्वंमगधेव्रज।
सिंधुदेशेजीवगच्छकवेभोजकटेव्रज॥४॥ शनेत्वंगच्छसौराष्ट्रेराहोराठीनकंव्रज। अवन्तींगच्छकेतो
त्वंस्वंस्वंस्थानंनवग्रहाः॥५॥इंद्रामरावतींगच्छतथाग्नेयींचपावक। व्रजसंयमिनींधर्मनैऋतींव्रजानि
ऋते॥६॥वरुणांभोनिधौगच्छसर्वत्रव्रजमारुत।गच्छालकांकुबेरत्वमीशैशानींदिशंव्रज॥७॥ माहेंद्रेत्वं-

अजागरस्य ध्रुवस्त्वंमेरुपर्वते । यथाभवद्भिर्ऋषयोगंतव्यमृषिमंडले ॥८॥ वसवोष्टौतुगंगायांरुद्ररुद्रपुरीं ब्रज । गंधर्वाः किन्नराः सर्वेस्वंस्वंस्थानंचगच्छत॥९॥यातुदेवगणाः सर्वेपूजामादायमामकीम् । इष्टकाम्प्रसिद्ध्यर्थंपुनरागमनायच॥१०॥रूपंदेहिजयंदेहियशोदेहि द्विषोजहि। पुत्रान्देहिधनंदेहि-सर्वान्कामांश्चदेहिमे ॥११॥ चतुर्भिश्चचतुर्भिश्चद्वाभ्यांपंचभिरेवच । हूयतेचपुनर्द्वाभ्यांसमेविष्णुः प्रसीदतु ॥१२॥ यस्यस्मृत्याचनामोक्त्या तपःपूजाक्रियादिषु । न्यूनंसंपूर्णतांयातिसद्योवंदेतमच्युतम् ॥१३॥ ततोब्राह्मणान्भोजयित्वाकुटुंबजनैः परिवृतः स्वयंभोजनं कुर्यात् ॥

॥ इति वसिष्ठोक्ता हवनपद्धतिः ॥

प्रकाशक—बाबू बैजनाथ प्रसाद बुकसेलर, राजादरवाजा, बनारस सिटी ।
बी० एल्० पावगी द्वारा हितचिन्तक प्रेस, रामघाट, बनारस सिटी में मुद्रित । ९१५४ b